

ธรรมมิกวรรได้

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๖

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมเนาะ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสวงหามาเพื่อสัตว์โลก เราเกิดมาเป็นชาวพุทธนะ เราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนเรื่องสิ่งใด พระพุทธศาสนาสอนเรื่องทาน เรื่องศีล เรื่องภาวนา ให้เรามีพื้นฐานขึ้นมา

แต่เวลาผู้ที่ปฏิบัติ ศาสนาสอนเรื่องอะไร? ศาสนาสอนเรื่องการเกิดและการตาย การเกิดนะ เกิดนี้เกิดมาจากไหน เวลาเกิด ตายแล้วไปไหน นี่พูดถึงผลของวิภวณะนะ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอน สอนถึงการไม่เกิด สิ่งที่ไม่เกิด เกิดมาแล้วต้องมีการตาย แต่เวลาตายไปแล้ว ตายเพราะอะไร ตายไปแล้วถ้ามีสังขารมันจะไม่เกิดอีก

แต่ถ้าเราศึกษาธรรม เราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา แต่เราประพฤติปฏิบัติของเรา เราทำเรื่องถึงที่สุดแห่งทุกข์ เราก็ยังเวียนเกิดเวียนตาย ถ้าเวียนเกิดเวียนตาย ถ้าเกิด เกิดให้มันสูงขึ้น เกิดให้มันมีหลักมีเกณฑ์ขึ้น เกิดมาอย่าให้ทุกข์ยากจนเกินไปนัก ชีวิตนี้ได้แต่ไฉน ชีวิตของเราได้แต่ไฉน มานั่งอยู่ที่นี่ ชีวิตมันมาจากไหน? มันมาจากเวรจากกรรมนะ เราสร้างเวรสร้างกรรมของเรา มาเราถึงเกิดเป็นมนุษย์นั่งอยู่ที่นี่ ถ้าเราเกิดเป็นมนุษย์นั่งอยู่ที่นี่ ทำไมถึงว่าเราเกิดเป็นมนุษย์มานั่งอยู่ที่นี่ละ นั่งอยู่ที่นี่เพราะอะไร เพราะมีกรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ด้วยอนาคตังสญาณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเล็งญาณรู้เห็นการเกิดและการตายของสัตว์โลกในวิภวณะนี้ ถ้าสัตว์โลกในวิภวณะนี้ละ คุณสิ เวลาพระโมคคัลลานะไปเที่ยวนรก สวรรค์มา แล้วมารายงานองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่นครราชคฤห์ ในพระไตรปิฎก

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านที่ว่าใช่ ใช่ เป็นแบบนี้ เป็นแบบนี้

คนเขาเลยยิ่งศรัทธา ศรัทธา มีความเชื่อ เชื่อในสิ่งใด? เชื่อในการทำคุณงามความดีใจ

ถ้าเชื่อในการทำคุณงามความดี เพราะทำดีแล้วได้ดี ทำดี เห็นไหม ได้ผลตอบแทนว่าสิ่งที่ดี ชีวิตนี้ได้แต่ใดมา ได้แต่เวรแต่กรรมนั้นมา เวรกรรมทำให้เราเกิดมา เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาเป็นมนุษย์แล้วพบพระพุทธศาสนา เป็นมนุษย์นะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เกิดมาเป็นมนุษย์แล้วศึกษาค้นคว้าอยู่ ๖ ปี จนถึงที่สุดองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสธรรมไป แล้ววางธรรมวินัยไว้ให้เราก้าวเดินตามใจ ถ้าวางธรรมไว้ให้เราก้าวเดินตาม ชีวิตนี้ได้แต่ใดมา? ก็ได้แต่เวรแต่กรรมที่สร้างคุณงามความดีมา ถึงได้มาเกิดเป็นมนุษย์

ถ้าได้เกิดเป็นมนุษย์แล้วยังเกิดมาพบพระพุทธศาสนา ถ้าพุทธศาสนา เราเชื่อใจ เราเชื่อ เราเกิดมาเป็นชาวพุทธ สังคมของชาวพุทธ เห็นไหม มีความเมตตาต่อกัน มีความปรารถนาดีๆ ต่อกัน แต่ขณะปรารถนาดีๆ ต่อกัน สิ่งที่สังคมต้องการ สังคมมีความปรารถนาแบบนี้ แล้วธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชี้แนะมา

แต่เวลาในสังคมเราก็มีคนที่ไม่เห็นแก่ตัว คนที่เบียดเบียนคนอื่นต่างๆ เขาก็เป็นชาวพุทธเหมือนกัน ทำไมเขาทำแบบนี้ๆ ละ เพราะคนเกิดมามีกิเลส คำว่า “มีกิเลส” ชีวิตนี้ได้แต่ใดมา เพราะคุณงามความดีของเราทำให้เกิดมาเป็นมนุษย์ แต่เวลาชีวิตนี้ได้แต่ใดมา

จิตนี้เวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะๆ ถ้าพ้นจากนรกอเวจีมา พ้นจากสิ่งที่ทำให้ความผิดพลาดมา เขาใช้เวรใช้กรรมของเขามา เวลาเขาพ้นเวรพ้นกรรมเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา เขาก็มาเกิดเป็นมนุษย์เหมือนกัน ถ้าเกิดเป็นมนุษย์นะ แล้วเกิดมาพบพระพุทธศาสนา แต่จิตใจจรตนิสัยของเขาที่เคยอยู่อย่างนั้น เขาก็เห็นแก่ตัวของเขา

นี่ความทุกข์ความยากนะ เวลาจิตใจมันเศร้าหมอง จิตใจที่มันอาลัยอาวรณ์ในหัวใจ สิ่งนี้อาลัยอาวรณ์ สิ่งที่มีแต่ความทุกข์ยากในหัวใจ มันอยากหาความมั่นคงๆ คิดว่าสิ่งนั้นจะเป็นความมั่นคงๆ กระทำสิ่งใดไปเพราะกิเลสมันเร้า กิเลสทำสิ่งนั้น แต่สิ่งนั้นมันก็การเบียดเบียนกัน มีการเอารัดเอาเปรียบกัน เอารัดเอาเปรียบกันมันก็มีความทุกข์ เราไม่ต้องการเจอสิ่งนั้นๆ นี่เป็นปัญหาสังคมนะ แต่ปัญหาชีวิตของเราละ

ปัญหาชีวิตของเรา ชีวิตนี้ได้แต่ใครมา? ได้แต่คุณงามความดีของเรา ถ้าได้คุณงามความดีของเรา เราไม่มีสติปัญญาใหม่ ถ้าเรามีสติปัญญาขึ้นมา หน้าที่การงาน เราอยู่กับสังคม สังคมเป็นแบบนั้น มันเป็นโลกธรรม ๘ มีลาภ เสื่อมลาภ มียศ เสื่อมยศ ธรรมะเก่าแก่ที่มีอยู่ด้วยกันมา แต่เรามีสติปัญญาของเรา เห็นใหม่ มีสติปัญญา เราเชื่อ เชื่อมั่นในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใช่ไหม ถ้าเราเชื่อมั่นในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะดูแลจิตใจของเราเอง เราจะดูแลชีวิตของเราเอง

คูสิ เราเกิดมาเป็นครอบครัวมีพ่อแม่ เวลาแก่เฒ่าชรา มา เห็นใหม่ ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด นี่โรคชรา ถึงที่สุดแล้วคนก็ต้องชราภาพไป ต้องสิ้นชีวิตนี้ไปเป็นธรรมดา เพราะเป็นผลของวิภวัญชะง เป็นผลของการเกิดและการตายไป ถ้าการเกิด เกิดมาแล้วต้องมีการตาย แล้วเกิดมาแล้ว สิ่งที่เราแสวงหาแล้วเรามีสติปัญญากันอยู่นี้ ที่เราจะแสวงหาเป็นเครื่องยืนยันให้หัวใจของเรา

ถ้าเป็นธรรมะที่เป็นความเป็นจริงในใจของเราเกิดขึ้นมา เราจะเห็นเองว่าสิ่งใดมันเป็นเชื้อไขให้พาไปเกิด แล้วสิ่งที่สังขธรรม เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ศีล สมาธิ ปัญญา ที่มันเกิดตามความเป็นจริงขึ้นมา มันได้ชำระล้างเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป แล้วมันจะไม่เกิด มันไม่เกิด ไม่เกิดอย่างไร

แต่ถ้ามันไม่เกิด เห็นใหม่ เราจะดูแลชีวิตของเราอย่างนี้ ถ้าเราจะดูแลชีวิตของเราอย่างนี้ เราแสวงหาแต่คุณงามความดี ถ้าแสวงหาคุณงามความดีนะ สิ่งที่เป็นคุณงามความดี ถ้าเป็นเรื่องของโลกเขามอง สิ่งนี้เป็นคุณงามความดีได้ประโยชน์กับใครๆ มันก็ได้ประโยชน์กับชีวิตของเราได้ประโยชน์กับการตัดแปลงใจของเราไป

ถ้าใจของเรามันจะไหลลงต่ำเป็นเรื่องธรรมดา มันจะไหลลงต่ำของมันไป มันจะต้องการแสวงหาเพื่อประโยชน์ของมัน ด้วยกิเลสค้นหาความทะยานอยาก ด้วยความเชื่อของมันว่าสิ่งนั้นมันจะประสบความสำเร็จ สิ่งนั้นจะเป็นความดีของมัน

แต่ถ้าเรามีสติปัญญา เห็นใหม่ สติปัญญาของเรา เรามีคุณธรรมในหัวใจ ถ้าเรามีศีลของเรา เราพยายามจะทำให้จิตของเราให้มีความสงบ พยายามให้จิตของเราเป็นปกติ ให้จิตของเรามันไม่คืนรนของมันไป แล้วถ้าเราทำความสงบของใจของเราเข้ามาได้ สิ่งที่เราจะได้ เห็นใหม่ ธรรมที่ควรได้ ธรรมที่ควรได้มันต้องมีเหตุมีผลของมัน

ธรรมที่ไม่ควรได้ ธรรมที่มีควรได้ เห็นใหม่ เราเกิดมาเป็นชาวพุทธ เราพบ พระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนามีธรรมๆ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันมีอยู่ แล้วใช้ใหม่ ธรรมที่ไม่ควรได้ เราทำสิ่งใดขึ้นมาโดยกิเลสตัณหาความทะยานอยาก เห็นใหม่

เวลาเราปฏิบัติธรรมๆ เราก็แสวงหาคุณงามความดี แสวงหาความจริงของเรา แต่เราทำไปแล้วทำไมไม่ประสบความสำเร็จ ทำไมไม่เป็นไปตามที่เราปรารถนาๆ

อธิษฐานบารมีนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี้อธิษฐานบารมี บารมี ๑๐ ทศัง ทานบารมี ศีลบารมี อธิษฐานบารมี เนกขัมม บารมี บารมี ๑๐ ทศขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถ้าสมบูรณ์แล้ว เวลาประพฤติปฏิบัติ ขึ้นมา เวลาที่เกิดสวนลุมพินีวัน “เราจะเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย” นี้ด้วยความมั่นใจ บารมีเต็มมา

ทีนี้บารมีเต็มมา เวลาค้นคว้าไปกับสิ่งอื่นต่างๆ เพราะอำนาจวาสนาเป็นแบบนั้น ไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ ๖ ปี ศึกษาขนาดนั้นมันไม่เป็นความจริง บารมีเต็มมา ถึงที่สุดแล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องตรัสรู้เองโดยชอบ เวลาตรัสรู้เอง ด้วยกำหนดอานาปานสติให้จิตสงบ เข้ามา สิ่งที่มีมันควรเป็นมันจะเป็นจริงขึ้นมา สิ่งที่มีมันไม่ควรได้ ไม่เป็นความจริง มันไม่มีเหตุ ไม่มีผลไง

ฉะนั้น เราเกิดมาเป็นชาวพุทธ เราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา สังฆธรรมๆ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษาธรรมก็ศึกษาได้ แล้วว่าสิ่งนั้นเป็นธรรมๆ ธรรมเป็นของเราหรือ? ธรรมมันไม่เป็นของเรา แต่เราเป็นชาวพุทธ เราเป็นชาวพุทธ เห็นใหม่ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยนี้ไว้ บอกพระอานนท์ไว้ไง “อานนท์ เธอบอกเขาณะ บริษัท ๔ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา”

“ภิกษุทั้งหลายเธอจงพิจารณาสังขารทั้งหลายด้วยความไม่ประมาทไม่เลินเล่อ”

“ผู้ที่ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม”

นี่ฝากธรรมวินัยนี้ไว้กับบริษัท ๔ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ฝากธรรมและวินัยนี้ไว้ วางไว้เป็นมรดกตกทอดของเรา แล้วเราเกิดมาเป็นชาวพุทธ เราเป็นบริษัท ๔ เราก็มีสิทธิในสิทธิที่ ประพฤติปฏิบัติ สิทธิที่เราแสวงหาความจริงของเรา ถ้าสิทธิแสวงหาความจริงของเรา

ถ้าความจริงของเรา ถ้าปฏิบัติตามความจริงของเราโดยที่จรตนิสัย โดยที่บารมีธรรมอ่อนแอ พอเราทำสิ่งใดไปก็ว่าสิ่งนี้เป็นธรรมๆ นี่ธรรมที่ไม่ควรได้ไง ทั้งๆ ที่เรามีสิทธิควรได้ เรา มีสิทธิเสรีภาพที่เราจะนับถือศาสนาใดก็ได้ เรามีสิทธิเสรีภาพที่เราจะปฏิบัติอย่างใดก็ได้ ถ้าเราปฏิบัติเป็นความจริงขึ้นมา มันก็จะเป็นความจริง ธรรมที่ควรได้มันต้องมีสติมีปัญญา มีความจริงขึ้นมา มันถึงเป็นธรรมของเรา ถ้ามีสติ มีสมาธิ มีปัญญา มันก็มีสติ มีสมาธิ มีปัญญาจริงๆ ขึ้นมาตามความเป็นจริง มันมีเหตุมีผลขึ้นมา มันถึงเป็นธรรมที่ควรได้

ธรรมที่ไม่ควรได้ เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันก็เป็นการศึกษา เป็นปริยัติ ศึกษาถาม สิ่งนั้นเป็นธรรม สิ่งนั้นเป็นธรรม ธรรมที่ไม่ควรได้ พอธรรมที่ไม่ควรได้ เราจะอธิบายธรรมอย่างนั้นสิ่งใด

เราไม่ควรได้ มันไม่ควรได้ มันไม่มีเหตุไม่มีผล ถ้ามันไม่ควรได้ มันไม่มีมูลหนี้ ไม่มีต่างๆ มันได้มา มันมาอย่างไร มันลอยมาจากไหน ถ้าเป็นลาภลอยๆ ก็นี้ไง อำนาจวาสนาของเรา เพราะเราลาภลอย เพราะเราเกิดมาเป็นชาวพุทธพบพระพุทธศาสนานี้ไง มันมีลาภ มีโอกาส มีทุกๆ อย่างพร้อม แต่ธรรมเป็นความจริงหรือเปล่าละ ถ้าธรรมไม่เป็นความจริง มันเป็นลาภที่ไม่ควรได้ ถ้าลาภที่ไม่ควรได้ ธรรมที่ไม่ควรได้ พอธรรมที่ไม่ควรได้ขึ้นมา มันเป็นธรรมของเราจริงไหม

ถ้าธรรมของเราไม่จริงนะ ลาภที่ไม่ควรได้ ที่เขาได้มา ถ้ามันเป็นโดยการทุจริต โดยการที่เขาฉ้อฉลกันมา เราจะมีโทษของเราทันทีเลย ถ้าเรารับสิ่งนั้นมา เรารับของโจรมา เราซื้อของโจรมา ถ้าของโจรมานี้มันมีโทษไหม มันผิดกฎหมายไหม? มันผิดกฎหมาย แต่ถ้าเราไม่รู้ละ เราไม่รู้สิ่งใด เพราะอะไร

เพราะธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ลาภที่ควรได้ ธรรมที่ควรได้ ธรรมที่ควรได้ เรามีสิทธิเสรีภาพที่มันจะได้ ถ้าจะได้อัปมา แต่ถ้ามันไม่มีเหตุมีผลใช้ไหม เราแสดงออกไป เราทำสิ่งใดออกไป มันไม่มีเหตุมีผล เพราะสิ่งที่มันเป็นโทษ โทษจากภายนอกมันก็มี โทษจากภายในก็มี

โทษจากภายนอก เห็นไหม คุณสิ เราเกิดมาในสังคัมมนุษย์เป็นสัตว์สังคัม สังคัมเกิดขึ้นมาจากไหนล่ะ? ก็เกิดจากมนุษย์ที่รวมกันนะ เวลารวมกัน ในสโมสรสันติบาท ทุกดวงใจว่าแห้ว ในสังคัมของมนุษย์ ทุกดวงใจว่าแห้ว แต่มันต้องมีสังฆธรรมขึ้นไปเพื่อถ่มเต็มความว่าแห้วในใจของตัว

แต่ในเมื่อเราปฏิบัติไม่เป็นความจริงขึ้นมา มันไม่มีความจริงขึ้นมา ถ้าจิตใจมันว่าแห้ว มันแสวงหาสิ่งใด? แสวงหาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ไม่ควรได้ๆ แล้วบอกเป็นของเราๆ แล้วเวลาถ้าพูดถึงเป็นการหาเหตุหาผลกัน มันก็ไม่มีความจริงรองรับ ในเมื่อไม่มีความจริงรองรับเพราะอะไร เพราะมันไม่ได้ทำขึ้นมาด้วยความเป็นจริงของตัวเอง มันถึงเป็นธรรมที่ไม่ควรได้ ธรรมที่ไม่ควรได้มันแสดงออกไป เป็นการยืนยันหลักการขึ้นมา มันถึงไม่มีหลักความจริงยืนยันความเป็นจริงอันนั้น เพราะตัวเองทำไม่ได้ ตัวเองทำไม่เป็น

แต่ถ้าธรรมที่ควรได้มันเกิดมาจากไหนล่ะ? เกิดมาจากการทำตามความเป็นจริงแล้วมันได้จริงขึ้นมา ถ้ามันได้จริงขึ้นมา คุณ เวลาจิตใจเราเราร้อน จิตใจเรามีความทุกข์ความยาก เราตั้งใจว่าเราจะประพฤติปฏิบัติกัน เราจะแสวงหาธรรม ธรรมที่เป็นของเราๆ เราไม่ต้องการธรรมะของใครทั้งสิ้น

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยนี้ไว้ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สัจจะความจริงมันเป็นความจริงจริงๆ ถ้าความจริงจริงๆ ถ้าใครทำได้จริงอย่างนั้นมันก็จะได้ผลอย่างนั้นจริงๆ แต่ขณะที่เราทำ เรามีกิเลสตัดทอนความทะยานอยาก เพราะจิตใจเราเกิดมา เรามีกิเลสเกิดมา คนที่เกิดมา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมบุญญาธิการ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย เวลาบารมีเต็มขึ้นมา “เราจะเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย” แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสวงหาของท่านจนเป็นความจริงของท่าน แล้ววางหลักการอันนี้ไว้ ถ้าวางหลักการอันนี้ไว้ เราพยายามทำของเราๆ

ถ้าเราทำของเราล้มลุกคลุกคลานเพราะคนไม่เคยทำงาน คนไม่เคยทำงานจากภายใน คนเราทำหน้าที่การงาน เห็นไหม มีปฏิภาณ มีไหวพริบ มีต่างๆ เราก็ทำหน้าที่การงานเพื่อสัมมาอาชีวะของเรา นี่เป็นวิชาชีพทั้งนั้น แต่เวลาทำของเรา วางทุกอย่าง วางเรื่องที่เราทำทั้งหมดวางไว้ๆ แล้วเสาะแสวงหาหลักใจของเรา

ถ้าแสวงหาหลักใจของเรา เวลา มีศรัทธาความเชื่อ เราก็มีความชุ่มชื่น เราก็คิดว่าเราจะประพฤติปฏิบัติ ๗ วัน ๗ เดือน ๗ ปี เราจะสิ้นกิเลสให้ได้ แต่เวลาปฏิบัติไปมันก็ล้มลุกคลุกคลานๆ แล้วกิเลสมันต่อตรงมาตลอดนะ ถ้ามันทำไม่ได้สมควรปรารถนามัน มันก็ต่อตรงว่าจะเอาอย่างนั้น จะเอาอย่างนั้น คาคาหมาย คาคาหมายธรรม นี่ธรรมที่ไม่ควรได้

ธรรมที่ไม่ควรได้แล้วคาดหมายขึ้นไปมันก็ว่ามันสมอ้างไป มันก็ว่าได้ของมันๆ ได้ของมัน แล้วเป็นความจริงไหม? มันไม่เป็นความจริง ถ้าไม่เป็นความจริง แล้วเราจะเอาความจริง ถ้าจิตนิสัยที่มันเข้มแข็งขึ้นมา ถ้ามันเข้มแข็งขึ้นมา เราทำของเรา ถ้าทำเป็นสัมมาทิฐิ ทำความถูกต้อง ๗ วัน ๗ เดือน ๗ ปีเหมือนกัน ถ้า ๗ วัน ๗ เดือน ๗ ปี ถ้าเราทำของเรา ทำไมเราจะทำไม่ได้ เวลาจิตมันเวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะ มันทุกข์ยากมากกว่านี้แน่ แต่ถ้าเราผิดพลาดขึ้นมา คนเราทำไม่มี ความพลั้งเผลอทำผิดพลาดบ้างเลยหรือ? มันก็มีทั้งนั้นนะ มันให้เป็นเวรเป็นกรรมทั้งนั้นนะ

แม้แต่พระเจ้า พระเราถ้าทำความผิดพลาดสิ่งใด ถ้าเป็นอาบัติที่พอปลงอาบัติได้ เราจะปลงอาบัติทันที ถ้าอาบัตินักที่พอปลงได้ เราก็อปลงได้ ถ้าอาบัติจนถึงที่สุดขาดจากความเป็นพระไป เขาก็ขาดโอกาสของเขาไป ถ้าเขาขาดโอกาสของเขาไป เวลาขาดสติมันทำอย่างนั้น แต่ถ้าเรามีสติ เราไม่ควรทำอย่างนั้นๆ แล้วไม่ควรทำไม่ควรทำสิ่งใดละ

ถ้าควรทำสิ่งใดนะ เราจะเห็นแก่ชีวิตของเรา ชีวิตนี้ได้แต่โคม่า ชีวิตนี้ได้มาด้วยการทำความงามความดีของเรา ถ้าชีวิตนี้ได้จากการทำความงามความดีของเรา เราเห็นคุณค่าของชีวิตนี้ไหม ถ้าเราเห็นคุณค่าของชีวิตนี้ การที่กระทำต่างๆ กระทำเพื่ออะไร? เพื่อสนองค้นหา เพื่อสนองกิเลสมันเท่านั้น ถ้ากิเลสมันเรียกร้อง มันต้องการสิ่งใดๆ เรามีสติปัญญา เรยับยั้งมันๆ ยับยั้งมันด้วยศีล ด้วยสมาธิ

ถ้ามีสมาธิขึ้นมา เราทำความสงบของใจเข้ามา เรยับยั้งเพื่อเหตุใดละ? เพราะเราเห็นคุณค่า ไร เราเห็นคุณค่ากับชีวิต เห็นคุณค่ากับชีวิตของเรา ถ้าเห็นคุณค่ากับชีวิตของเรานะ เราทำ คนทำหน้าที่การงานทางโลกเขายังช่วยเหลือเจือจานกันได้ แต่เวลาเราประพฤติปฏิบัติของเรา มันต้องเป็นธรรมของเรา ธรรมของเรา สติ สติของเรา สมาธิ สมาธิของเรา ถ้าสมาธิ สมาธิของเรานะ เราพยายามฝึกฝนของเรา พยายามฝึกฝน ฝึกฝนให้มันเป็นจริงขึ้นมา ถ้าฝึกฝนให้เป็นจริงขึ้นมา ธรรมที่ควรได้มันเกิดขึ้นมา

ถ้าสติสัมปชัญญะมันสมประกอบขึ้นมา กำหนดพุทโธ กำหนดใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ทำสิ่งใดมันก็ชัดเจนของมัน พอมันชัดเจนของมัน มันชัดเจนใช่ไหม ชัดเจนด้วยคุณธรรม ถ้าด้วยคุณธรรม กิเลสมันจะเอาอะไรมาสู้ธรรมละ

เวลากิเลสที่มันข่มขีหัวใจของสัตว์โลกมันมีอำนาจมากนะ พญามารมีอำนาจมากเลย แล้วถ้ามันบังเงาๆ มันเอาธรรมมาอ้างอิง เราก็อุ้มลูกคลุกคลานไปกับมัน แต่ถ้าเราฝึกฝนขึ้นมา ธรรมที่

เป็นความจริง ถ้ามีสติก็สติจริงๆ สมาธิก็สมาธิจริงๆ มันกลัวสิ่งนี้ไง ถ้ามันกลัวสิ่งนี้ มันต้องสงบ
ตัวลง มันต้องเบาบางลงจากใจของเรา ถ้ามันเบาบางจากใจของเรา นี่เราทำได้ๆ พอเราทำได้ขึ้นมา
เรามีความมุมนะ มีความบากบั่นของมัน แต่กิเลสมันก็มีครอบครวของมัน มันก็มีพ่อแม่แม่มีลูก
ของมันทั้งนั้นนะ เวลาที่มันให้ลูกมันมาเหย่เราก่อน เราว่าเราก็ทำได้ๆ

ฉะนั้น สิ่งที่มันจะเข้มแข็งขึ้นมา เรามีสติ มหาสติ สติมันจะเข้มแข็งขึ้น มันจะมีความมุ
มนะมากขึ้น มุมนะมากขึ้นแล้วใช้สติปัญญาแยกแยะหาความถูกต้องดีงามในการกระทำของเรา
นี่ปฏิบัติของเรา แยกแยะของเรา เพื่อประโยชน์กับชีวิตของเรา ถ้ามันเห็นคุณค่าไ้

คนเราจะทำมันเห็นโทษไหม เห็นโทษในการประมาท เห็นโทษในความพลั้งเผลอ เห็นโทษ
ในการปฏิบัติ ปฏิบัติพอเป็นพิธี ปฏิบัติไปสักแต่ว่าทำ สักแต่ว่าทำ

ทำให้มันจริงๆ ถ้าทำให้มันจริงๆ มันไม่ใช่จริงๆ ที่การเดิน จริงๆ ที่การนั่งหรือก มันจริงๆ
ที่สติ มันจริงๆ ที่ปัญญา มันจริงๆ ที่ใจของเราไ้ ถ้าใจของเราจริงๆ มันจริงๆ คุณสิ เวลาคนพักผ่อน
มา คนที่สดชื่นมา ทำสิ่งใดมันก็ทำได้ไ้ใหม่ คนที่ล้ามา คนที่ทำงานมาจนเหนื่อยล้าแล้ว จะทำสิ่ง
ใดมันก็ไม่สมบูรณ์ของมัน

จิตก็เหมือนกัน ถ้ามีสติปัญญา มันสดชื่นขึ้นมา มันทำอะไรมันทำด้วยความเต็มไม้เต็มมือ
ของใจ ใจมันทำด้วยความเต็มไม้เต็มมือเลย แล้วมันสดชื่น มันพอใจทำของมัน ถ้ามันท้อแท้ มัน
อ่อนแอ มันไม่สู้ เราถามตัวเองไ้ เราตั้งปัญหาถามกับจิตของเรา “ชีวิตนี้ไ้แต่ไ้มา” เราไ้คุณค่า
อันนี้มา การเกิดเป็นมนุษย์เป็นอริยทรัพย์ แล้วการเกิดเป็นมนุษย์ มนุษย์ที่ศึกษา มนุษย์ที่สนใจใน
พุทธศาสนา มนุษย์ที่ศึกษา มนุษย์ที่สนใจธรรมะๆ แต่มนุษย์ที่ไม่ศึกษา เขาบอกเขาเป็นชาวพุทธ
เขามีความสุขของเขา เขามีคุณธรรมของเขา

ลาภที่ไม่ควรไ้ๆ ลาภที่ไม่ควรไ้ไ้หมายความว่าเขาจะไม่มีโอกาส เขาพลาดพลั้งโอกาส
คุณงามความดีของเขาไป แต่ของเรานี้เรามีโอกาสไ้ เรามีโอกาสเพราะเรามีศรัทธาความเชื่อ ถ้า
เรามีศรัทธาความเชื่อ เราพยายามฝึกฝนของเรา เราสร้างหัวใจของเราให้มันเข้มแข็งขึ้นมา ถ้าสร้าง
หัวใจให้มันเข้มแข็งขึ้นมา

คนที่คุ้นธรรมเขามองโลกนะ มองสังคม มองสัตว์โลก มองด้วยธรรมสังเวช ทำไมอาบเหงื่อต่างน้ำชวนขวยขันอย่างนั้น แล้วทำอย่างนั้นมันสมบัติสาธารณะ มันสมบัติของโลก ทำไมเต็มใจทำแต่งงานทางโลกกัน

แล้วว่าเวลาลมหายใจ ทางโลก เห็นใหม่ มนุษย์นะ ชีวิตนี้ได้แต่โศกมา ชีวิตนี้ได้แต่เวรแต่กรรมมา มันมีปฏิสนธิจิตขึ้นมา พอปฏิสนธิจิตขึ้นมา เกิดมาในครรภ์ เราก็ต้องอาศัยหายใจจากสายสะดือจากแม่ นี่ก็เหมือนกัน เวลาเกิดมาเราก็ต้องหายใจของเราเอง ชีวิตนี้มันต้องการออกซิเจน ชีวิตนี้มันก็ต้องการหายใจ เพราะมีลมหายใจเข้าและลมหายใจออก ชีวิตมันถึงอยู่ได้ แล้วอยู่ได้แล้ว ไปเป็นมนุษย์แล้วชวนขวยขัน อาบเหงื่อต่างน้ำ เป็นทาสของกิเลส เป็นทาสของตัณหาความทะยานอยาก พยายามหาความมั่นคงของชีวิตๆ มันธรรมสังเวชไป แล้วเวลาประพฤติกฎปฏิบัติธรรม มันก็ลมหายใจนั้นแหละ ก็สิ่งที่มีชีวิตนี้แหละ

สิ่งที่มีชีวิต เวลาลมหายใจมีสติ หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธ มันทำได้ มันเป็นอันเดียวกัน แต่มันคนละเรื่องเดียวกัน เรื่องหนึ่งคือเรื่องของโลกๆ แล้วมีกิเลสตัณหาความทะยานอยาก มันกระตุน มันเร้า มันชวนขวยขัน ทำกันทั้งโลก แต่เวลาจะปฏิบัติธรรมขึ้นมา ก็ลมหายใจอันนั้น ลมหายใจชีวิตของเราแหละ แต่เราทำของเรา มีสติปัญญาของเรา มีสตินะ หายใจนึกพุท หายใจออกนึกโธ

ถ้ามีปัญญาขึ้นมา ถ้ามีปัญญา เราก็จะเป็น โลกกับเขาแหละ ถ้าเราไม่มีปัญญา เราก็จะไหลตามไป เพราะโลกเขาคิดกันได้แค่นี้ไง แต่ถ้าเรามีสติมีปัญญา เราจะทำธรรมที่เป็นจริง ธรรมที่เป็นของเรา ถ้าธรรมที่เป็นของเรา มันมีกำลัง จิตมันมีกำลัง มันศึกษาก็ศึกษาจริงๆ แล้วมันทำก็ทำจริงๆ พอทำจริงๆ เราทำอย่างนี้เป็นหลัก มันทำมาจากใจ ถ้าทำมาจากใจ ใจมันมีสติมีปัญญา มันตั้งสติของบุคคลผู้นั้น แล้วพยายามกำหนดของเราให้จิตมันมีสงบเข้ามา

ถ้าจิตมันสงบ เห็นใหม่ ถ้าพุทโธๆ ปัญญาอบรมสมาธิ เราทำความสงบของใจเข้ามา ถ้ามันมีปัญหา มีปัญหาเพราะกิเลสมันคั้น กิเลสมันคั้น “ก็ตั้งใจมา ก็ตั้งใจปฏิบัติ แล้วปฏิบัติไปแล้วทำไมมันท้อแท้อย่างนี้ ปฏิบัติไปแล้วทำไมมันยุ่งยากขนาดนี้ ปฏิบัติไปแล้วทำไมมันทุกข์ยากขนาดนี้”

เวลาเวียนตายเวียนเกิดมันไม่ทุกข์ยากกว่านี้หรือ เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยมันไม่ทุกข์ยากกว่านี้หรือ เวลาชีวิตมันจะสิ้นไป ทำไมเราจะตกใจกลัวขนาดไหน คนเรามันกลัวตายนะ ถ้ามันยังไม่ถึง

เวลา ยังไม่ตาย มันก็ยังไม่คิดถึงความตาย มันก็ยังใจเย็นอยู่ แต่ถ้ามันคิดถึงนะ ชีวิตเรานั้นมันจะ
ชีวิตเรานั้นมัน งานที่ควรทำๆ ถ้ามีสติปัญญา ถามตัวเองอย่างนี้ ทำไมชีวิตมันยุ่งยากขนาดนี้ ทำไม
มันทุกข์ยากขนาดนี้

เพราะมันทุกข์มันยากอย่างนี้ไง แต่เพราะเรามีสติมีปัญญา เราเห็นโทษของกิเลส เราเห็น
โทษของสิ่งที่มันเป็นเชื้อใจที่ขับเคลื่อนให้จิตนี้เวียนตายเวียนเกิด ถ้าจิตนี้เวียนตายเวียนเกิด สิ่งที่เราทำ
กันอยู่นี้ เราทำเพื่อชำระล้างภพชาติ เราทำเพื่อชำระล้างสิ่งที่มีมันจะไม่เกิดอีก

โลกเขาแสวงหากัน เขาแสวงหาจากตลาด แสวงหาจากการแข่งขัน แสวงหาเพื่อ
ปัจจัยดำรงชีวิต ทั่วๆ ที่ชีวิตนี้ได้มาจากเวรจากกรรม เวรกรรมที่ทำคุณงามความดีมา มันมาเกิดเป็น
มนุษย์ แล้วได้สิ่งนี้มา ต้องมีคุณงามความดี มีคุณสมบัติของความดีขึ้นมา มันถึงได้มาเกิดเป็น
มนุษย์ แล้วมาเกิดเป็นมนุษย์แล้วพบพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาเกิดมาจากไหน? พระพุทธศาสนาเกิดมาจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้า เกิดมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ แล้วแสวงหากันคว้ามานจนเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้า สิ่งที่เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วแสดงธรรมจักๆ ขึ้นมา วางธรรมและวินัยไว้

ปัญจวัคคีย์ พระยสะ บริวารของพระยสะ ฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
สำเร็จเป็นพระอรหันต์ สำเร็จเป็นพระอรหันต์

สิ่งที่พระพุทธศาสนาจากไหน? ก็มาจากอำนาจวาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้า แล้วเราเกิดมาเป็นสาวกสาวก เกิดมาเป็นชาวพุทธ เกิดมาเป็นผู้ที่มีโอกาสได้ประพฤติ
ปฏิบัติ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาสอนสิ่งใด? พุทธศาสนาสอนมหาศาล สอนทั้งเรื่องของทาน เรื่องของการ
ให้อภัยต่อกัน เรื่องของทาน เรื่องของศีล เรื่องของการภาวนา แล้วสอนถึงเรื่องการภาวนา มันจะ
มาชำระล้างภพชาตินี้ไง

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา
ชำระล้าง กิเลสในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสิ้นไปแล้ว ตรัสรู้เองโดยชอบ แล้ว
เทศน์ธรรมจักๆ ขึ้นมา พระอัญญาโกณฑัญญะดวงตาเห็นธรรมๆ สงฆ์องค์แรกเกิดขึ้น เทศน์ไป

จนปัญญาจักคือเป็นพระโศดาบันทั้งหมด เทศน์อนัตตลักษณะสูตร เป็นพระอรหันต์ทั้งหมด สิ่งที่เป็นพระอรหันต์ทั้งหมด

ผู้ที่เกิดมาแล้วมีการกระทำไป เป็นเครื่องยืนยันกับชีวิตของเรา กับสิ่งที่เราศึกษา เราเป็นชาวพุทธ ครูบาอาจารย์ท่านสิ้นกิเลสของท่านไป

เราจะทำของเรา ถ้าทำของเรา ถ้าเราคิดอย่างนี้ ปัญญาอย่างนี้ปัญญาตากดางให้หัวใจมันมีโอกาสดูได้ก้าวเดินไป ถ้าโอกาสที่หัวใจมันก้าวเดินไป มันเข้มแข็ง มันแจ่มใส มันมีความพอใจที่จะทำ มีความพอใจที่จะทำเพราะการทำงานของเรามันเป็นงานของบุรุษอาชาไนย ถ้าบุรุษอาชาไนย บุรุษอาชาไนยเขาไม่คลุกคลีอยู่กับสัตว์โลก สัตว์อาชาไนยมันจะหาที่อยู่ของมันโดยพิเศษของมันนี่ก็เหมือนกัน สัตว์อาชาไนยมันถึงจะรู้คุณค่าของยอดหญ้า รู้คุณค่าของน้ำสะอาด

นี่ก็เหมือนกัน เราเป็นมนุษย์เหมือนกัน เขายังสนใจ ยังฝักใฝ่อยู่กับทรัพย์สมบัติของเขา เขายังสนใจสิ่งที่เป็นลาภสักการะของเขา นั่นก็เรื่องของเขา แต่ของเรา เราก็เป็นมนุษย์เหมือนกัน เราไม่ใช่ทิ้งลมหายใจเราไปกับเรื่องโลกๆ เราจะเอาความจริงของเรา ถ้ามีสติปัญญา สติปัญญาอย่างนี้มีความรู้สึกนึกคิดอย่างนี้ นี่คือปัญญา ปัญญาให้จิตใจมันเข้มแข็ง จิตใจเรามีกำลังขึ้นมา มีกำลังขึ้นมา เห็นไหม ตั้งสติของเรา ถ้าเป็นจริง มันมีเหตุมีผลของมัน ถ้ามีเหตุมีผล นี่ธรรมที่ควรได้ ใครเป็นคนได้? ใจดวงผู้ที่ปฏิบัติเป็นผู้ที่ได้ ถ้าใจผู้ปฏิบัติเป็นผู้ที่ได้ ใจผู้ที่ปฏิบัติมันเป็นปัจเจกตั้ง มันก็เป็นสันติภูมิก่อขึ้นมา เป็นความจริงของใจดวงนั้น

ถ้าใจดวงนั้นปฏิบัติของเรา มันต้องสงบลงได้ ถ้ามันสงบลงได้ๆ แล้วพอสงบลงได้ มีความสุข มีความสุขนะ ถ้าจิตมันสงบนี้มีความร่มเย็นเป็นสุข มีบาทมีฐานให้เครื่องดำเนิน ถ้ามีบาทมีฐานเป็นการยืนยันใจ

เราศึกษาธรรมมาๆ เราฟังเทศน์ของครูบาอาจารย์มา เขาบอกถ้าจิตสงบแล้วมันจะมีความสุขๆ เราก็ได้ขึ้นมา เราพยายามฝึกฝนมา ถ้าพยายามฝึกฝน ถ้าเป็นจริงขึ้นมา มันเป็นจริงกับเราแล้ว ถ้าธรรมมันเป็นอย่างนี้ นี่ธรรมของเรา

เวลาธรรมมันเกิด เวลาเราสร้างคุณงามความดีของเรา ถ้าธรรมมันเกิดขึ้นมา เรารักษาไว้ไม่ได้ สิ่งที่เป็นสัมมาสมาธิ พอสมาธิมันสงบขึ้นมาเพราะเหตุใด เพราะเรากำหนดลมหายใจ หนึ่งเรากำหนดพุทโธ หนึ่ง เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ หนึ่ง เห็นไหม เราใช้วิถีการของเราขึ้นมา พอ

เราวิตกพิจารณาจิตขึ้นมา จิตมันถึงสงบเข้ามาได้ ถ้าเราไม่วิตกพิจารณาขึ้นมา ธรรมที่ไม่ควรได้ๆ นึกเอา จินตนาการเอา พยายามคิดเอง แต่มันไม่เป็นความจริงขึ้นมา แต่เป็นความจริงขึ้นมา ลากที่ควรได้ ธรรมที่ควรได้มากน้อยขนาดไหน มันเป็นการยืนยันกับใจดวงนั้น ถ้าใจดวงนั้นได้ยืนยันขึ้นมา มันมีจริงๆ

ถ้ามีจริง เวลาเรารักษาไม่ได้ รักษาไม่เป็น เพราะการทำงานภาวนาเริ่มต้นเขาเรียกว่าภาวนา ยังไม่เป็น ถ้าคนภาวนาเป็นๆ ภาวนาเป็นหมายความว่าจิตมันสงบแล้ว รักษาจิตจนมันมีความสงบ ตั้งมั่นขึ้นมา พอจิตสงบขึ้นมา มันออกใช้ปัญญา เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ถ้าเห็นกาย เวทนา จิต ธรรมตามความเป็นจริงขึ้นมา เขาเรียกว่า ภาวนาเป็น

พอภาวนาเป็น มันมีทางเดินไป เห็นไหม มนุษย์เรามีสองขา สมถกรรมฐาน วิปัสสนา กรรมฐาน ในสมถะก็มีวิปัสสนา ในวิปัสสนาก็มีสมถะ คำว่า “มีสมถะ” ถ้าจิตมันไม่สงบ จิตมันไม่ ละเอียดเข้ามา มันไม่พ้นจากมิตติของโลกีย์ปัญญาหรือ มิตติของโลกๆ จินตนาการมันเป็นของมันอยู่ อย่างนั้น แต่ถ้าเรามีสติปัญญาของเราขึ้นมา ถ้าจิตมันสงบเข้ามา ในสมถะก็มีวิปัสสนา ใน วิปัสสนาก็มีสมถะ

ถ้าในวิปัสสนาไม่มีสมถะ มันไปไม่ได้หรอก ถ้าในวิปัสสนาไม่มีสมถะนะ มรรค ๘ สัมมาสมาธิ ถ้าไม่มีสัมมาสมาธิ สิ่งที่ไม่สัมมาสมาธิมันจะเกิดภาวนามยปัญญาขึ้นมาได้อย่างไร ถ้าไม่มีปัญญา มันจะทำสมาธิได้อย่างไร ถ้าในสมถะไม่มีวิปัสสนา ในสมถะไม่มีปัญญา

ในสมถะมันก็มีปัญญา ปัญญาที่เราค้นคว้ากัน ปัญญาที่เราตรึกขึ้นมาใจ ปัญญาที่เราคิดถึง ชีวิต ชีวิตนี้ได้แต่ใดมา? เราก็ได้จากพ่อจากแม่ พ่อแม่เจ็บไข้ได้ป่วย เราก็ดูแลพ่อแม่ เวลาเจ็บไข้ได้ ป่วย ลูกที่รักพ่อแม่ก็อยากจะตายแทนพ่อแม่ ใจพ่อแม่รักลูกก็อยากจะตายแทนลูก มันตายแทนกัน ไม่ได้หรอก จิตดวงไหนเกิดมา จิตดวงนั้นก็ต้องตายไป ไม่มีใครจะตายแทนใครได้ ไม่มีใครจะ เจ็บปวดแทนใครได้ แต่ความเจ็บช้ำน้ำใจแทนกันได้

โลกธรรม ๘ มีลาภ เสื่อมลาภ มียศ เสื่อมยศ สรรเสริญ นินทา นิทาภาแลมันทำให้เจ็บปวด แทนกันได้ เวลาเจ็บปวดในหัวใจแทนกันได้ แต่เวลาจะเป็นความสุข สิ่งที่จิตสงบแทนกันมันไม่มี เวลาเจ็บช้ำน้ำใจนี้แทนกันได้นะ บอกเถอะบอกกันว่าฉันเจ็บช้ำน้ำใจขนาดไหน บอกว่าเจ็บช้ำ น้ำใจได้ ตายแทนกันไม่ได้ กรรมใครกรรมมันไป

ถ้ากรรมใดกรรมนั้น เราถึงมีสติมีปัญหา พ่อแม่ของเรา เราไม่รัก เป็นไปไม่ได้หรือ ใครก็รักพ่อแม่ทั้งนั้นล่ะ แต่ถ้าเราดูแลพ่อแม่ของเราถึงที่สุด ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด ถ้ามัน สิ้นสุดไป ก็จบไป แล้วเราล่ะ เราก็ต้องจบไปอย่างนั้นเหมือนกัน

ชีวิตนี้ได้แต่ใครมา? ก็ได้จากเวรกรรมของเรามาแหละ แต่สายบุญสายกรรมเกิดร่วมกันมา ถ้าเกิดร่วมกัน เราก็รักเราก็ดูแลกันเพื่อความกตัญญูทเวทที่เป็นเครื่องหมายของคนดี เราจะเป็นคน ดีหรือคนชั่วล่ะ ถ้าเราเป็นคนชั่ว เราก็เป็นคนดูดาบ เราก็ไม่เอาสิ่งใดเลย นี่เราเป็นคนชั่ว เครื่องหมายของคนชั่ว ไม่รู้จักที่สูงที่ต่ำ ไม่รู้จักกาลเทศะ ไม่รู้จักสิ่งใดเลย นี่คนชั่ว ถ้าคนชั่วมันก็ เรื่องของมาร มารก็คือกิเลส ใจ กิเลสมันเหยียบย่ำทำลาย จิตใจมันก็ดำทราดอย่างนั้น

ถ้าจิตใจมันสูงส่งขึ้นมา เพราะมีสติปัญญาขึ้นมา เราจะเป็นคนดี คนดีก็มีความกตัญญู รู้จัก ใจเขาใจเรา ถ้ารู้จักใจเขาใจเรา มันจะระแวงไหม คนเรามีน้ำใจต่อกัน เราทำสิ่งใดไป เราต้อง ระแวงสงสัยไหมว่าเราทำไปแล้วมันจะมีอุปสรรคสิ่งใดมา ถ้าเป็นคนชั่ว เราทำสิ่งใดมา เราทำใคร ไร้วเราก็ก้าวเขาจะทำร้ายเรา

แต่ถ้าเราเป็นคนดีๆ จิตใจของเรามีความกตัญญูทเวท แล้วรู้ว่าสิ่งใดดีไม่ดี แล้วถ้ามันเกิด สิ่งใดมา คนมีปัญหาอย่างนี้เวลาปฏิบัติขึ้นไป มีอะไรกระทบกระทั่ง มันเรื่องสบายๆ โลกมันเป็น แบบนี้ คนมันมีกิเลสเป็นแบบนี้ เขามองแล้วเขามองเป็นธรรมสังเวช เขาสังเวช เห็นไหม

คูสิ คนที่เขาประพฤติปฏิบัติอยู่ คนที่เขาเร่งแค้นคนปฏิบัติ มีนะ เวลาหลวงปู่สามท่านธุดงค์ ของท่านไป นั่งอยู่ในกลด สิ่งที่เขาต่อต้านพระปฏิบัติ เขาเอาหินปาเข้ามานะ ท่านเข้าสมาธิอยู่ ปา เข้ามาถึงหน้า ท่านก็ยังอยู่ในสมาธิ พอออกจากสมาธิมา เห็นหินตกอยู่ นี่เลือด นี่ใจ สิ่งทีเวลา ปฏิบัติ เวลาคนที่จิตใจดำทราด มันไม่เห็นด้วย มันก็ต่อต้านทั้งนั้น

นี่ก็เหมือนกัน ในสังคมมันเป็นแบบนั้น ถ้าสังคมมีอย่างนั้นอยู่ มันก็เรื่องของสัตว์สังคมใช่ ไหม แต่ถ้าเรามีสติปัญญาของเรา เราสังเวช เราจะสร้างคุณงามความดี ใครจะรู้กับเราว่าเราทำดี หรือทำไม่ดี เราภาวนาของเราอยู่ ถ้ามีใครเขาจะทำให้เป็นอุปสรรค ก็เรื่องของเขา เราก็ภาวนาของ เรา เราหาทางหลบหลีกของเรา ถ้าเราหลบหลีกได้ นี่สิ่งทีว่าเป็นอุปสรรคจากภายนอก แล้ว อุปสรรคจากภายในล่ะ

ถ้าอุปสรรคจากภายใน เห็นใหม่ ถ้าจิตใจของเรามันมีกิเลสตัณหาคอยเร่งเร้าอยู่ ถ้ากิเลส ตัณหาความทะยานอยากมันคอยเร่งเร้าอยู่ นี่อุปสรรคจากภายใน ถ้าจิตใจของเรามันมีความ สกปรกโสมมของมัน ข้างนอกไม่ต้องมีอุปสรรคมาหรอก ข้างในมันปั่นป่วนเอง แล้วข้างในก็ สร้างภาพกันเอง เห็นใหม่

สิ่งที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ ตรัสรู้เองโดยชอบจากภายใน รู้ แข็งโลกนอก โลกใน...โลกนอก ถ้าโลกในรู้แข็งแล้วมันรู้แข็งโลกนอก อนาคตังสญาณ รู้ไปหมด ถ้ารู้แข็งโลกใน ถ้าโลกในเราไม่รู้ เราดูแต่โลกนอกใจ โลกนอก เห็นใหม่ แล้วเราว่าสิ่งนั้นเป็น ธรรมๆ นี่ธรรมที่ไม่ควรได้ ธรรมที่มันจะควรได้มันต้องได้จากโลกทัศน์ภายใน

ถ้าโลกทัศน์ภายใน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ โดยชอบในภาว สวะ ในจิตใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อาสวักขยญาณทำลายอวิชชาในใจขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่ตรัสรู้เองโดยชอบ

แล้วเราจะประพฤติปฏิบัติ เราปฏิบัติด้วยกิริยา ด้วยการกระทำต่างๆ มันเป็นเรื่องของการ เกิดเป็นมนุษย์ไง มนุษย์มีกายกับใจ แล้วหัวใจมันอยู่ในร่างกายนี้ ถ้าหัวใจอยู่ในร่างกายนี้ เราจะ ค้นคว้าใจของเรา ก็ต้องอาศัยร่างกายนี้เหมือนกัน เพราะร่างกายนี้ ถิ่นกำเนิดของความรู้สึกนึกคิด เพราะว่าปฏิสนธิวิญญาณในไข่ ในครรภ์ ในน้ำคร่ำ ในโอปปาติกะ มันกำเนิดเป็นภพเป็นชาติแล้ว ถ้ากำเนิดเป็นภพเป็นชาติก็ชาติหนึ่ง ชาติหนึ่งก็อายุขัยหนึ่ง ถ้าอายุขัยหนึ่ง เห็นใหม่ มันอยู่ที่นี้ จิตใจเราแสวงหาได้ที่นี้ ธรรมที่ควรได้ๆ มันจะเกิดที่นี้ ถ้ามันไม่เกิดที่นี้ ถ้ามันหมดอายุขัยไปมัน จะเวียนตายเวียนเกิดไป ถ้ามันเกิดที่แล้วชำระล้างกันที่นี้ นี่ธรรมที่ควรได้

ถ้าธรรมที่ควรได้ ใครหาสถานที่ทำสมถกรรมฐาน ทำสมาธิฐานไม่ตั้งมั่นแล้วมันจะเกิดที่ ไหน ธรรมจะเกิดที่ไหน แล้วสิ่งที่เป็นธรรมๆ ธรรมที่ไม่ควรได้ทั้งนั้น ธรรมที่ไม่ควรได้มัน เลื่อนลอย

เวลาแสดงธรรมนะ เวลาธรรมที่ไม่ควรได้ แล้วบอกว่าตัวเองเป็นธรรม เวลาพูดออกไป มันไม่มีจุดเริ่มต้นและธรรมะจุดเริ่มต้น ท่ามกลางและที่สุด เริ่มต้นอย่างไร แล้วท่ามกลางมันไม่มี เหตุไม่มีผล แล้วถึงที่สุด เลื่อนลอยเลย นี่ธรรมที่ไม่ควรได้ แล้วสร้างผิด ทำให้ตัวเองหมดโอกาส ไป ทำให้ตัวเองหมดโอกาสนะ เพราะอะไร เพราะเป็นมิจฉาทิฐิ ความเห็นผิด แล้วทำให้จิตใจ ออกนอกกลุ่มออกทางในการประพฤติปฏิบัติไป

แต่ถ้าคนที่มึสติ ว่าทำความผิดพลาดอย่างนั้น คนปฏิบัติถ้ามีความผิดพลาด ต้องย้อนกลับมา ย้อนกลับมาให้มันเป็นความจริงขึ้นมา ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา มันก็เป็นธรรมของเราไป เป็นธรรมของเราเพราะเหตุใดล่ะ? เป็นธรรมของเราเพราะเรามีจิตวิญญาณของเราไป เรามีกายกับใจอยู่นี่ไง ถ้าเรามีใจ เราย้อนกลับมาที่ใจของเรา ทำความเป็นจริงขึ้นมาบนใจนี้ ทำความเป็นจริงขึ้นมาจากใจของเรา ถ้าใจของเรา สมาธิมันมีแต่ชื่อใช้ใหม่ สติ สมาธิ ปัญญา มันก็เป็นแต่ชื่อทั้งนั้น มันไม่มีความเป็นจริงขึ้นมาจากดวงใจของใครเลย

แต่ถ้าเราทำจริงของเราขึ้นมา คุณ บอกว่าสติมันมีอยู่แล้ว สมาธิมันมีอยู่แล้ว สิ่งที่มีอยู่แล้ว มันก็มีอยู่โดยปุณฺณ มียุโดยความเป็นมนุษย์ มนุษย์ขาดสติ ขาดสมาธิ มันก็เป็นคนบ้า ถ้าอย่างนั้นมันเป็นปุณฺณไป ปุณฺณคือคนมีสติมีปัญหาในการแสวงหาผลประโยชน์กับชีวิต ในการแสวงหาสิ่งที่กิเลสตัดหาความทะยานอยากมันลุดกระชากให้แสวงหามาเพื่อบำเรอมัน มาเพื่อบำเรอกิเลสไป

ถ้าธรรมะที่ไม่ควรได้ ในตัวเองไม่มีธรรมในหัวใจ ก็อยากจะให้เขานับหน้าถือตา ก็อยากต้องการให้เขายอมรับความไม่มีในหัวใจของตัวเอง มันก็อ้างอิงธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อ้างอิงสิ่งที่ครูบาอาจารย์ของเราท่านประพฤติปฏิบัติของท่านมา แล้วเวลาฟังธรรมๆ ฟังธรรมมาเพื่อเป็นสินค้า ไม่ได้ฟังธรรมมาเพื่อเป็นประโยชน์กับใจดวงนี้ ถ้าฟังธรรมเพื่อเป็นประโยชน์กับใจดวงนี้ สิ่งที่เป็นจริงๆ ใจเราจะเป็นจริงขึ้นมาไหม

ถ้าใจเราเป็นจริงขึ้นมา ธรรมเกิดจากใจดวงนี้ ถ้าใจนี้เป็นธรรมะขึ้นมา มันจะเป็นความจริง ถ้าเป็นความจริง มันจะเป็นเนื้อแท้ มันไม่ใช่มีแต่ชื่อๆ มีแต่ชื่ออย่างนั้นใครๆ ก็ศึกษาได้ ใครๆ ก็รู้ได้ ศึกษาได้ รู้ได้ แต่พูดไม่ถูก พูดไม่เป็นสิ เวลาพูดไปซ้ำแล้วซ้ำเล่ามันจะขัดแย้งในตัวมันเอง มันไม่มีหลักเกณฑ์ของมัน แต่ถ้ามีหลักเกณฑ์นะ มันพูดผิดไม่ได้ คุณ คนทำอาหารเป็นเขาทำอย่างไร เขาก็เริ่มต้นของเขา ทำอาหารของเขา ตั้งแต่เริ่มต้นหาวัดดูดิบของเขา ทำอาหารของเขาให้สำเร็จเป็นชนิดๆ ไป เขาทำ เขาชำนาญของเขา ทำเมื่อไหร่ก็ได้ ทำเมื่อไหร่ก็รู้ ทำเมื่อไหร่ก็สำเร็จทั้งนั้น

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราทำจิตของเราได้ เราตั้งสมาธิของเราได้ เราทำความสงบของใจเข้ามานะ ถ้าใจไม่สงบ ปัญญาที่เกิดขึ้นมันเป็นปัญญาของกิเลสทั้งนั้นนะ มันเป็นโลกียปัญญา ปัญญาที่เราจะเป็นความจริงขึ้นมา เห็นใหม่ ธรรมที่ควรได้ ธรรมที่ควรได้ แล้วถามมาสิ คนที่ทำเป็น นี่ถามมาสิ ถามมาเพราะอะไรล่ะ ถามมาเพราะว่าทำมาแล้ว ถ้ามันผิดมันก็ผิดมาแล้ว

คิดมาแล้วหมายความว่าเวลาจิตสงบแล้ว แล้วออกใช้ปัญญาๆ ปัญญาโดยกิเลส ก็ด้วยความ สะเพร่า ด้วยความประมาท พอทำไปแล้วก็คิดว่าเป็นความจริง พอจิตสงบแล้วออกรู้ต่างๆ ออกรู้ พอรู้ไปแล้วเป็นอย่างไรต่อ รู้แล้วกึ่งงใจ รู้แล้วมันไม่มีเหตุผล นี่ธรรมที่ไม่ควรได้ๆ รู้แล้วมันมี ประโยชน์สิ่งใดกับใจดวงนี้

แต่ถ้ามันสงบเข้ามาถึงใจดวงนี้นะ สงบมาเป็นสัมมาสมาธิ พอสัมมาสมาธิ สิ่งทีก่อนจะเข้า สัมมาสมาธิ ถ้าจิตที่เข้าทำสมาธิ มันจะออกรู้เห็นของมัน มันจะมีสิ่งเร้าของมัน ออกรับรู้ต่างๆ แล้วพอรับรู้ เห็นเทวดา ได้ยินเทวดา เห็นเทวดา เห็นอินทร์ เห็นพรหม เห็นคนนั้นมาเคารพนบ นอบ เห็นคนนั้นมาบูชา นี่มันเป็นเรื่องลึกลับ หลานๆ กิเลสมันมาเหย่เท่านั้นนะ จะแสงสิ่งใด แสง พระอาทิตย์ขึ้น ใครไม่เห็นแสง แล้วจะเห็นเทวดา อินทร์ พรหม ไปตามโบลัสตี เขาवादไว้เต็มไป หมด

แต่ถ้ามันเป็นอย่างนั้น เห็นไหม จิตหนึ่ง ชีวิตนี้ได้แต่ใครมา ชีวิตนี้ถ้าไม่มีการประพฤติ ปฏิบัติ มันจะเวียนตายเวียนเกิดของเราไป ถ้าเป็นเทวดา จิตสงบแล้วเห็นเทวดาจริง เทวดาเขาก็ เป็นภพชาติของเขา ถ้าภพชาติของเขา สิ่งทีใครเป็นญาติเป็นสหายกันมา ถ้าใครเวียนตายเวียนเกิด เป็นญาติเป็นสหายกันมา มันจะมีการเห็นสิ่งนั้นได้ มันก็เป็นเรื่องสิ่งที่เป็นปัญหาสังคม มันไม่มีสิ่ง ใดทีมันจะทำให้จิตของเราพ้นจากกิเลสไปได้เลย มันไม่มีสิ่งใดจะให้ค่าไปเลย เห็นไหม ธรรมที ไม่ควรได้

ธรรมทีควรได้ ธรรมของเราทีควรได้ คุณี เราหาเงินหาทองมา เวลาเรากินอึมันนอนอุ่น เรา หาเงินมาเพื่ออะไร? เราหาเงินมาเพื่อเป็นอาหาร เราหาเงินมาเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย เรากินเราอยู่แล้ว เราก็กินนอนอยู่ในบ้านของเรา มีความสุขไหม มันมีความสุขต่อเมื่อเราได้กินได้ใช้เพื่อ ประโยชน์กับปัจจัยทีเราหามา

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราจะทำเพื่อประโยชน์กับเรา จิตมันสงบแล้วจิตมันได้วิปัสสนา จิตมัน ได้ปัญญาขึ้นมาเพื่อหัวใจดวงนี้บ้างหรือเปล่า ไปเห็นสิ่งต่างๆ มันเป็นประโยชน์อะไรกับใจดวงนี้ เราเที่ยวไปดูบ้านคนโน้น ดูบ้านคนนี้ ไปดูความร่ำรวยของผู้อื่น คนเขาหาเงินหาทองมา เขาอยู่สุข สบายของเขา เราไปดูเขา เขาสุขสบายจริงหรือเปล่า สิ่งทีเขาหามามันเป็นธรรมทีควรได้ เป็นลาภ ทีควรได้ของเขาหรือเปล่า เรารู้หรือเปล่า

นี่ความลับไม่มีในโลก เขารู้ ใครค้นหาแสวงหาสิ่งใดมา คนนั้นเขาก็รู้ของเขา เขาทำสัมมาทิฐิหรือมิจฉาทิฐิของเขามา เราแสวงหาของเรา มา เราทำประโยชน์กับเรา เห็นไหม คุณิตุหาสมบัติมาก็เพื่อใช้จ่ายในบ้านของเรา เราได้ทรัพย์สมบัติมาก็เพื่ออาหารของเรา เพื่อที่อยู่อาศัยของเรา แล้วเราใช้ที่อยู่อาศัยของเรา เราก็มีความสุข เราก็นอนด้วยความสุข กินอึมนอนอุ่นด้วยความสบายใจ

จิตของเราก็เหมือนกัน ถ้ามันมีสมาธิ จิตมันสงบเข้ามา มันจะรู้เห็นสิ่งใด มันจะไปรับรู้บ้านของคนอื่น มันจะไปรู้บุญบาปของเทวดา ของอินทร์ ของพรหม แล้วมันเกี่ยวอะไรกับใจของเราล่ะ มันเกี่ยวอะไร

แต่ถ้าเราไม่เกี่ยวอะไรกับใคร ธรรมที่ควรได้ สติ สมาธิ ปัญญา ถ้ามีสติก็สติเข้ามา กำหนดพุทโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิเข้ามา ถ้ามันสงบเข้ามา เห็นไหม นี่ธรรมที่ควรได้ ของของเรา บ้านของเรา ใจของเรา เราจะดูแลของเรา เราจะทำเพื่อใจของเรา

ถ้าใจของเราสงบเข้ามา เรื่องอื่นเราไม่เกี่ยว บ้านของคนอื่นก็เป็นบ้านของคนอื่น พ่อแม่พี่น้องเข้ามา เราก็มีความกตัญญู เราก็เคารพรักทั้งนั้นนะ แต่ขณะนี้เป็นงาน ขณะนี้เป็นภาระคือสัตว์ขันธ์สัตว์ มันเป็นการรื้อภพหรือชาติ มันเป็นการจะชำระล้างกิเลส มันเป็นการงานของเรา มันเป็นการงานส่วนบุคคล มันเป็นการงานของจิตดวงนั้น จิตดวงนั้นต้องมีการแก้ไขอย่างนี้ จิตดวงนั้นจะเข้าสู่สัจจะความจริง

ถ้าจิตสงบเข้ามา ต้องให้มันสงบเข้ามา จิตสงบเข้ามาแล้วออกฝึกหัดใช้ปัญญา ออกฝึกหัดขุดคุ้ยหากิเลส หากิเลส ให้อุฏุกให้อุฏุกของกิเลส ให้อักรอบครวัณกิเลสที่มันอยู่ในหัวใจของเรา เราจะดูแลมันอย่างไร เราจะกำจัดออกไปจากใจของเรา ก็ให้อักรอบครวัณนี้แหละ อาศัยภาวนาสวะอาศัยภพอาศัยหัวใจของเราให้แหละ แล้วก็เอาหัวใจเราเป็นที่ขบถาย แล้วก็พาเวียนตายเวียนเกิดให้เป็นที่อยู่ของมันมากี่ภพกี่ชาติ ไม่มีต้นไม่มีปลายอยู่ที่นี่ เรามีสติปัญญา เราเข้าไปหา นี่ธรรมที่ควรได้ๆ มันเป็นเรื่องของเรา มันเป็นเรื่องของเรา มันเป็นเรื่องอาศัยของเรา มันเป็นเรื่องทรัพย์สมบัติของเรา

ทรัพย์สมบัติของพ่อของแม่ ทรัพย์สมบัติของพี่ของน้อง ทรัพย์สมบัติของสังคม เขาก็เวียนตายเวียนเกิดอย่างนี้ แล้วก็อ้างอิงแต่สมบัติภายนอก อ้างอิงแต่จะเจือจางกัน อ้างอิงแต่ที่เราเป็นคนดี อ้างอิงแต่เราจะช่วยเหลือเจือจางกัน

เอาตัวเองให้รอดก่อน จะช่วยเหลือเจือจานใคร ถ้าธรรมที่ควรได้มีในใจของเรา เดี่ยวธรรมอันนี้จะเป็นประโยชน์กับสังคม จะเป็นประโยชน์กับสังคมโลก ขอให้มึธรรมที่ควรได้ในใจของเรา ก่อน ธรรมที่ไม่ควรได้ๆ มันเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเป็นธรรมของครูบาอาจารย์ มันเป็นสังฆธรรม สังฆธรรมที่ว่าจิตใจ กิเลสมันบังในหัวใจเราไว้ แล้วเอาสิ่งนี้มาสวมเขา สวมหัวใจอันนี้ว่าอันนี้มีธรรมๆ แล้วมีธรรมแล้วช่วยเหลือใคร แม้แต่ช่วยเหลือตัวเองยังช่วยเหลือตัวเองไม่ได้

คุณนติ คนที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ คุณติ เขาเรียกร้องความช่วยเหลือจากคนอื่น เขาช่วยเหลือตัวเองก็ไม่ได้ เพราะเขาพิการ เขาช่วยตัวเองไม่ได้เพราะเขาแก่ชราภาพ เขาช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ เราถึงจะต้องมีคุณธรรม ต้องช่วยเหลือเจือจานสังคมโลก เรามีความเมตตาสัตว์ แต่อันนี้หัวใจของเราแท้ๆ หัวใจเป็นนามธรรม ถ้ามีสติมีสมาธิขึ้นมา มันก็แข็งแรงขึ้นมา มันจะช่วยเหลือตัวมันเองได้ มันจะก้าวเดินออกไปจากกิเลสต้นหากความทะยานอยาก

กิเลสที่มันข่มขี่หัวใจอยู่นี้มันเป็นครอบคร้วเลย ตั้งแต่ลูกมัน หลานมัน เหลนมัน พ่อมัน ปู่มัน อยู่อาศัยบนนี้เลย แล้วกิเลสตัวเล็กๆ กิเลสตัวแก่ทำความสงบของใจ กิเลสหยาบๆ มาก กิเลสที่มันยุแหย่ มันยังไม่เห็นอวิชชาหรอก ยังไม่เห็นปุ่เห็นยามันหรอก ปู่ยามันยังไม่ออกมา เขาไม่ต้องออกมา ชุมชนของเขา เขาอยู่ในชุมชนของเขา เขาให้ลูกให้หลานไปหาผลประโยชน์ ไปแห่หัวใจดวงที่อาศัยอยู่นี้ ให้เป็นสมบัติของเขา

เราทำความสงบของใจเข้ามา จะรู้จะเห็นสิ่งใด รู้เห็นแล้ววาง รู้เห็นแล้ววาง เราจะเข้าบ้านเรา เราจะเข้าบ้าน เราจะไปรักษาบ้านของเรา ถ้ารักษาบ้านเรา นี้ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ หรือกำหนดพุทโธ ทำให้จิตสงบเข้ามา พอจิตสงบเข้ามาแล้วฝึกหัดใช้ปัญญาไปได้ เพราะการทำความสงบของใจเข้ามา มันอยากรู้อยากเห็น มันอยากรับทราบเรื่องต่างๆ

จิตใจของเรา เห็นไหม คุณติ คนที่ปฏิบัติใหม่ ใครไปหาหมอกี่ “หายไหม หายไหม” ใครไปหาหมอกี่ถามคำแรกเลย “หมอ โรคนี้จะหายไหม โรคนี้จะหายไหม”

เราจะปฏิบัติใหม่ “เราจะถึงนิพพานไหม เราจะละภพชาติได้ไหม” ถ้าเราจะละภพชาติได้หรือเปล่า นั่นนะมันสงสัย มันอยากรู้อยากเห็นไปทั้งนั้นเวลาปฏิบัติใหม่ ถ้าปฏิบัติใหม่นะ “เราจะปฏิบัติได้หรือเปล่า เราจะทำได้จริงหรือเปล่า ทำแล้วมันจะสมประโยชน์ไหม” มันถามหมดละ

ฉะนั้น พอเรากำหนดพุทโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ มันก็อยากรู้อยากเห็น อยากจะยืนยันว่าเราจะทำได้หรือไม่ได้ มันอยากรู้อยากเห็นไปหมด ถ้าอยากรู้อยากเห็น เรากำหนดพุทโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ แล้วแยกแยะมัน คุณแลกรักษาใจนี้ ถ้ามันตึงเครียดมาก มันจะออกรู้ ออกต่างๆ ก็ฝึกหัดใช้ปัญญาไป ฝึกหัดใช้ปัญญาให้ออกรู้สิ่งต่างๆ ถ้าออกไปรู้ไปเห็นต่างๆ ถ้าเห็นแล้วมันใช้ปัญญาแยกแยะ ตามสิ่งที่รู้ที่เห็นว่าเป็นจริงหรือเปล่า

ถ้ามันไม่เป็นจริงนะ มันจะปล่อย พอปล่อยเข้ามา “อยากรู้ก็รู้แล้ว อยากพิสูจน์ก็ได้พิสูจน์แล้ว พิสูจน์แล้วได้อะไรล่ะ พิสูจน์แล้วเสียเวลาเปล่า พิสูจน์แล้วมีแต่เหนื่อย พิสูจน์แล้วนะกำหนดใจ กว่าใจจะสงบ พอสงบแล้วก็อยากรู้มันรู้นี้ พอรู้ออกไปแล้วกลับมาจิตใจเสื่อมหมดเลย ไม่มีอะไรเป็นพื้นฐานเลย” นี่มันเทียบเคียงอย่างนี้ มันเห็นผลของมัน

ถ้าเห็นผลแล้ว ต่อไปเราไม่ไปแล้วนะ คุณสิ กว่าจะทำ ความสงบของใจเข้ามาได้ พอใจสงบแล้วก็ส่งออกไป พอส่งออกไป กลับมาก็เหนื่อย ต้องมาสร้างกำลังขึ้นมาใหม่ ทำอยู่อย่างนี้ แล้วเมื่อไหร่เราจะไปข้างหน้าเสียที เมื่อไหร่เราจะได้เดินหน้าของเราไป

พอจิตมันสงบแล้วมันไม่ส่งออกไป มันไม่ส่งออกไป เห็นไหม พุทโธๆ พุทโธจนพุทโธไม่ได้ พุทโธไม่ได้มันก็อยู่สงบของมัน ถ้ามันออกมารับรู้ เราก็พุทโธของเราต่อไป พุทโธต่อไปเพราะเหตุใด พุทโธต่อไปเพื่อให้จิตใจมีกำลัง ให้มันเข้มแข็งขึ้นมา เพราะจิตใจมันอ่อนแอ จิตใจไม่มีหลักมีเกณฑ์ มันถึงอยากรู้อยากเห็นแล้วออกไปพิสูจน์แล้วก็เหนื่อยอยากเข้ามา เพราะความอยากรู้อยากเห็น เพราะอยากรู้อยากเห็นถึงทำให้เราทุกข์ยาก

แต่ถ้าเราไม่อยากรู้อยากเห็น เราอยากเห็นความจริง เราเห็นความจริง จิตมันสงบนะ พอจิตสงบให้มันตั้งมั่น เพราะกำลังมันยังไม่พอ มันก็เหลวไหลอยู่อย่างนี้ เวลาที่มีสติรักษาไว้ พอพุทโธได้ พุทโธไปเรื่อยๆ พอมันพุทโธได้มาก จิตสงบมากขึ้น นี่พุทโธลงแล้ว จาก ๑๐ นาที เป็น ๒๐ นาที ๓๐ นาที ลงแล้ว ลงแล้วหมายถึงเป็นสมาธินะ ๓๐ นาที มันก็ออกแล้ว ออก เราก็พุทโธเข้าไปใหม่ พอมันลงไป ๔๐ นาที ๕๐ นาที มันมันคงขึ้น

พอมันคงขึ้นนะ คนเราเหมือนพระอรหันต์เลยนะตอนนี้ ธรรมที่ควรได้ ได้มาแล้วนี้ คนทุกข์คนจนได้เงินมาบาทสองบาท ก็ว่าเราร่ำรวย คนที่เขาเศรษฐีมหาเศรษฐีเขามีเป็นเป็นล้านๆ เป็นหลายๆ ล้าน เขาก็บอกว่าเขายังต้องหาเงินของเขาต่อไป ไอ้เราไม่เคยมีเงินมีทองกับเขา มีบาทสองบาทก็ไอ้โฮ! ร่ำรวยมาก ร่ำรวยมาก มันจะใช้จ่ายฟุ่มเฟือย

คนเรา คนที่เขาเงินมีทองของเขา มีปัญญาของเขา เขาประหยัคมัธยัสถ์ของเขา เขาใช้แต่เพื่อความจำเป็นกับชีวิตของเขา ที่เหลือแล้วเขาก็เก็บออมไว้เป็นประโยชน์กับเขา เขาจะเจือจานสังคัมก็เป็นเรื่องของเขา นั่นเพราะว่าเขามีสติปัญญาของเขา นี่คนที่ปฏิบัติเป็นไปแล้ว แต่เรายังไม่เป็น มันมีบาทสองบาท มันก็อยากใช้อากสอย อยากว่า สิ่งนี้เป็นทรัพย์สมบัติ พอจิตสงบเข้ามาไม่มีความสำคัญ เพราะมันสงบไป มันสงบ มันไม่มีกิเลสใจ พอมันสงบแล้วมันไม่ยุ่งไม่แหย่ จิตใจมันมันคงใจ

ธรรมที่ควรได้เป็นพื้นฐาน แต่สิ่งที่ควรจะเป็นปัญญา ควรที่จะก้าวเดินต่อไป มันจะมีของมันข้างหน้าอีกมากมาย ถ้าอีกมากนะ สิ่งที่ไม่ได้สัมผัสมา มันก็ลุ่มลุกคลุกคลานมา เวลาสงบแล้วก็ส่งออกไปรับรู้สิ่งต่างๆ มันก็ลุ่มลุกคลุกคลานมา แต่พอเรามีสติปัญญาขึ้นมา เราเห็นโทษของมันในการออกรับรู้ ในการออกไปอยากรู้อยากเห็น เราก็มีสติปัญญาเทียบเคียงว่าออกรู้ได้เห็นแล้วมันเหนื่อยยากอย่างนี้ มันทุกข์ยากอย่างนี้ มันก็สงบระงับเข้ามาๆ

สงบระงับเข้ามาถ้ามันเป็นสมาธิมาก สมาธิมันเข้มแข็ง สมาธิจนชี้แจงได้ สมาธิจนว่าสิ่งนี้เป็นธรรมๆ ถ้าสิ่งนี้เป็นธรรม เพราะเราไม่เคยได้สัมผัสแบบนั้น เห็นใหม่ เราเป็นคนทุกข์คนจน มีเงินมีทองขึ้นมาก็ว่าร่ำรวยๆ ร่ำรวยอย่างนี้เดียวเชื่อมก็เชื่อมอีกล่ะ ถ้าเชื่อม เราฝึกหัดนุ่มไป ถ้าใครไม่เห็นกาย รำพึง นุ่มไปที่กาย แต่ถ้าใครที่เห็นกาย เห็นกายแล้วพิจารณาของเรา ถ้าไม่เห็นกาย นั่งสมาธิไป มันจะเกิดความไม่พอใจ ความหงุดหงิดคือเวทนา แต่ถ้ามันเกิดความเจ็บปวดระหว่างร่างกายขึ้นมา เจ็บปวดขึ้นมา จิตมันแสวอารมณ์ จิตแสว เวทนาถึงเกิด

เวทนาไม่ใช่จิต จิตไม่ใช่เวทนา แต่โดยสัญชาตญาณ โดยความเป็นไป เวทนากับจิตมันเป็นเนื้อเดียวกันหมดละ ความวิตกกังวล ความทุกข์ความยากกับจิตเป็นอันเดียวกันทั้งนั้นนะ แต่พอจิตสงบ มันสลัดสิ่งนี้ทั้งหมดเลย แล้วรักษาไม่เป็นนะ สลัดสิ่งนี้ทิ้ง มันก็ว่างของมัน มันก็มีความสุขของมัน เวทนามันก็ไม่มี สรรพสิ่งก็ไม่มี ความวิตกกังวลก็ไม่มี แหม! พระอรหันต์นะ นี่คนทุกข์คนจนไม่เคยรำเคयरวยมันก็ว่าสิ่งนี้เป็นนิพพาน

แต่ถ้าคนที่เขาทำงาน เขาชำนาญงานของเขา เขาผ่านเรื่องนี้มาเยอะมาก แต่ธรรมที่ควรได้กับจิตดวงนี้ เพราะจิตดวงนี้มันเป็นจิตสกปรก จิตที่มีกิเลสอวิชชามันยังไม่เข้าใจของมัน มันยังภาวนาไม่ก้าวเดินของมัน มันก็ลุ่มลุกคลุกคลานอย่างนี้ ด้วยปัญญาอ่อนด้อยอย่างนี้ ก็มีความรู้ได้แค่นี้

แต่เวลามาปฏิบัติของมันไป พอจิตสงบแล้ว สิ่งที่เป็นนิพพานๆ เรายำพิง เราแสวงหาของเรา พอมันจับต้องได้ เห็นใหม่ จากที่ปกติโดยปุณฺณ โดยสามัญญสำนึก จิตกับเวทนา จิตกับความวิตกกังวลมันเป็นอันเดียวกันๆ พอจิตสงบ มันปล่อยสิ่งนี้เข้ามา มันละวางสิ่งนี้เข้ามา มันเป็นสัมมาสมาธิ มันเป็นจิตเดิมแท้ พอเป็นจิตเดิมแท้ ถ้าจิตสงบแล้วเวลามันออกไป เรามีสติปัญญาควบคุมมันออกไป พอควบคุมออกไปนะ ออกไปในอะไร? ออกไปในเวทนา ออกไปธรรมารมณ์ อารมณ์ความรู้สึกนึกคิด ออกไปโดยเห็นภาพของกาย ออกไป เห็นใหม่

ถ้าจิตมันมีสติปัญญา มันออกไปรู้ออกไปเห็นโดยใคร? โดยสติโดยปัญญา โดยสติ โดยสมาธิที่ออกไปรู้ไปเห็น ถ้าโดยสติ โดยสมาธิ ออกไปรู้ไปเห็น สิ่งของมันรู้เห็น สิ่งของมันเคยเป็นเราๆ เป็นเรามาตลอดเวลา เป็นเราเพราะอะไร เป็นเราเพราะมันเป็นปุณฺณ เป็นเราเพราะโดยสามัญญสำนึกของมนุษย์ อารมณ์ความรู้สึกของคนมันก็มีค่าอย่างนั้น มันมีอารมณ์ความรู้สึก มีความกระทบกับใจ มันก็เป็นอันเดียวกัน เห็นใหม่ ความหงุดหงิด ความกังวลความต่างๆ กับใจเป็นอันเดียวกัน เป็นนามธรรมเหมือนกัน เป็นความรู้สึกนึกคิดเหมือนกัน

พอจิตมันสงบเข้ามา มันปล่อยวางสมาธิเข้ามา ปล่อยวางๆ ปล่อยวางจนเป็นพระอรหันต์นะ ปล่อยวางจนเป็นธรรมนะ ปล่อยวางจนไม่รู้ไม่เห็นอะไรเลย อันนี้มันก็ไม่ใช่

ในสมณะมิวิปัสสนา ในวิปัสสนามีสมณะ พอมันไม่ใช่ขึ้นมาจะฝึกหัดอย่างไร ธรรมที่ควรได้ๆ ถ้าธรรมที่ไม่ควรได้ เขาไม่รู้ไม่เห็นอย่างนี้ ธรรมที่ไม่ควรได้นะ “ปล่อยวางก็เป็นนิพพานสิ ธรรมะมันกว้างไป ธรรมะมันจะเกิดขึ้นเอง ธรรมะมันจะเป็นไปเอง” มันไม่มีหรอก มันไม่มี

ลาภที่ควรได้มันต้องมีหนี้มีสินกัน เขามีธุรกิจการค้ากัน เขาถึงจ่ายหนี้ตามกฎหมาย เขาจะให้จ่ายกันนี่มีที่มาที่ไป มันมีบัญชี มันมีทุกอย่างพร้อม สิ่งที่ได้มามันต้องมีผู้ที่แลกเปลี่ยนสินค้ากัน มันถึงจะเป็นความจริงขึ้นมา จิตที่มันจะปฏิบัติขึ้นมา มันก็ต้องมีธรรมของมันขึ้นมาตามความเป็นจริงของมันขึ้นมา

ถ้าจิตมันสงบขึ้นมาแล้ว มันสงบขึ้นมา สงบจนว่าเป็นนิพพานเลย ใครมีเงินมีทองขึ้นมา เงินทองนี่ฉันร่ำรวยมาก เก็บเงินทองไว้ไม่ใช่ไม่จ่ายเลย เงินทองก็กินไม่ได้ กระดาษก็กินไม่ได้นะ เงินทองก็กินไม่ได้หรอก เงินทองนี้เขาเอาไปแลกเปลี่ยนเป็นอาหารมาเขาถึงกินได้ จิตก็เหมือนกัน จิตพอสงบเข้ามาๆ จะเป็นนิพพานๆ มันจะกินสมาธิหรือ สมาธิจะเป็นนิพพานหรือ จิตสงบจะ

เป็นนิพพานหรือ มันจะเป็นนิพพานมาจากไหนล่ะ นี่ไง ธรรมที่ไม่ควรได้ ถ้าไม่ควรได้มันทำอะไรไม่เป็น มันก็ว่าสิ่งนี้เป็นธรรมๆ

ธรรมที่ควรได้ ธรรมที่ควรเป็น มันมีเหตุมีผลของมัน ถ้าจิตสงบแล้ว ถ้ามันย้อนไป ความรู้สึกนึกคิด ความที่วิตกกังวล ความเครียดต่างๆ ที่มันเกิดกับใจ ที่มันปล่อยวางเข้ามา ถ้ามันจับได้ๆ จับได้ ใจจิตเห็นอาการของจิตใจ จิตเห็นจิตใจ ถ้าจิตเห็นจิต มันก็เป็นวิปัสสนา วิปัสสนา มันก็ใช้ปัญญาของมัน ถ้าปัญญาของมัน มันแยกแยะของมัน พอแยกแยะออกไป จิตถ้าจะเป็นปัญญามันรู้ของมัน มันเห็นของมัน

มันแยกแยะแล้วแยกแยะด้วยอะไรล่ะ แยกแยะนะ ชีวิตนี้ได้แต่ใดมา? ได้แต่เวรแต่กรรมมา ชีวิตเกิดนี้มาด้วยเวรด้วยกรรม เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนาแล้วประพฤติกปฏิบัติขึ้นมา ประพฤติกปฏิบัติเพื่ออะไร? เพื่อจะชำระล้างจิตดวงนี้ไม่ให้ให้อยู่ในการครอบงำของอวิชชา

สิ่งที่พาคิดนี้เวียนตายเวียนเกิด จิตนี้เวียนตายเวียนเกิดโดยพญามาร พญามารมันก็อยู่กับใจ พออยู่กับใจ พญามารเป็นนามธรรม มันออกใช้งานอย่างไร มันออกดำเนินการวิธีการของพญามารมันใช้อะไร? มันก็ใช้ความหงุดหงิด ใช้เวทนา ใช้ต่างๆ นี้ออกไปเพื่อความทุกข์ความร้อนกับใจดวงนั้น

ถ้าจิตมันสงบเข้ามาๆ จิตสงบเข้ามาแล้วมันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม สิ่งที่พญามารมันอาศัยสิ่งนี้ออกไปหาประโยชน์ของมัน ถ้าจิตสงบแล้วถ้าเกิดมันใช้ปัญญาๆ ปัญญามาจากอะไร? ปัญญามันเกิดจิตที่สงบ สติ สมาธิ มันเกิดปัญญา ปัญญาอย่างนี้เป็นภาวนามยปัญญา ปัญญาที่มันจะแก้ไขแยกแยะของมัน ถ้ามันแยกแยะแก้ไขของมัน พิจารณาของมัน พิจารณาถ้ากำลังมันพอ มันปล่อยนะ

จากเวลาทำสมาธิ สมาธิคือมันปล่อยความวิตกกังวล สมาธิคือมันปล่อยอารมณ์ความรู้สึก มันก็เป็นสมาธิ พอเป็นสมาธิ พอมันจับกาย จับเวทนา จับจิต จับธรรมตามความเป็นจริง เวลาวิปัสสนาขึ้นมา เวลาด้วยใช้สติปัญญา สติปัญญาเวลามันปล่อย ตังคปหาน เห็นไหม การปล่อย

การกำหนด การบริการม บริการมเหมือนกำปั้นทุบดิน บังคับให้จิตมันวางเข้ามา มันก็เป็นสมาธิ พอเป็นสมาธิแล้ว จิตนี้ก็ต้องกลับไปจับกาย เวทนา จิต ธรรม เพราะสิ่งนี้ พญามารกิเลส มันอาศัยสิ่งนี้ กิเลสมันเป็นอนุสัย มันเป็นนามธรรมที่อยู่กับจิตนี้แหละ แล้วจิตกับสิ่งที่เป็นสัญญา

อารมณ์ สิ่งที่เป็นขั้น ๕ กับจิต มันก็เป็นเนื้อเดียวกัน มันเป็นนามธรรมเหมือนกัน เป็นนามธรรม แต่มันมีพญามาร มันมีครอบครัวมาร ตั้งแต่ลูกมาร หลานมาร เหลนมาร มันใช้สิ่งนี้ออกไปทำ พฤติกรรมขึ้นมาให้จิตดวงนี้มันมีเหตุพาให้เกิดให้ตาย

ให้เกิดให้ตายเพราะมารมันปิดหูปิดตาจิต จิตมันก็สัมผัสอยู่อย่างนั้น มันสัมผัสอยู่กับ อารมณ์อยู่อย่างนั้น แต่มันพิจารณาทำอะไรไม่เป็น เพราะมันเป็นสถานะของมนุษย์ มันเป็นกวาง สวะเป็นภพ ภพของมนุษย์เป็นอย่างนี้ เพราะอย่างนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม โดยชอบๆ เพราะท่านรู้ท่านเห็นของท่านตามความเป็นจริง เราก็พยายามฝึกหัด นี่ธรรมที่เป็นของเรา เราต้องทำความเป็นจริงของเราขึ้นมา

ถ้าเป็นธรรมของเราจริงขึ้นมา พอมันสงบเข้ามา สงบจากการทำความสงบของใจ มันปล่อยวางๆ ปล่อยวางเข้ามาๆ ถ้าปล่อยวางเข้ามา ถ้าเป็นคนทุกข์คนจนคนเจ็บใจ จิตที่ไม่มีอำนาจ วาสนา มันบอกนิพพานๆ...ธรรมที่ไม่ควรได้

ธรรมที่ควรได้มันต้องมีเหตุมีผล ใครเป็นกิเลส อะไรเป็นกิเลส อะไรเป็นสมุทัย อะไรเป็น ธรรม สิ่งที่เป็นธรรม สติ สมาธิ ปัญญา มันเกิดมาจากไหน แล้วสิ่งที่เกิดสติ สมาธิ ปัญญาขึ้นมา แล้วมรรคญาณมันเกิดขึ้น มันจับต้องสิ่งใด มันพิจารณาของมันอย่างไร ถ้ามันพิจารณาของมัน แล้วกำลังมันไม่พอ มันก็ปล่อยวางเข้ามา

การปล่อยวาง การปล่อยวางแบบสมาธิอย่างหนึ่ง การพิจารณาปล่อยวางโดยมรรคญาณ โดยอริยสังข์อย่างหนึ่ง ถ้าอย่างหนึ่ง พิจารณาซ้ำๆ ซ้ำด้วยกำลัง ด้วยประสบการณ์ ด้วยการ ประพฤติปฏิบัติ เห็นใหม่ ธรรมจักรได้เคลื่อนแล้ว งานชอบ ความเพียรชอบ ความดำริชอบ สิ่งที่เป็นปัญญาญาณ ปัญญาญาณมันเคลื่อน มันเคลื่อน เห็นใหม่

คนที่ปฏิบัติเริ่มต้นปฏิบัติไม่ได้ก็ล้มลุกคลุกคลาน ธรรมที่ไม่ควรได้ๆ ก็ไปหยิบฉวยมา หยิบฉวยมาเป็นสมบัติของเรา มันก็ล้มลุกคลุกคลาน แต่เวลาจักรมันเคลื่อนแล้ว สิ่งของมันเคลื่อน แล้วเราใช้ปัญญาของเรา

ถ้ามันใช้ปัญญาแล้ว ใช้ปัญญาได้มากขึ้น สมาธิมันอ่อนลง อ่อนลงนี้มันไม่เคลื่อนแล้ว จักร นี้มันวางไปหมดแล้ว มันไปไม่ได้แล้ว แล้วทำไมมันถึงไปไม่ได้ล่ะ? มันไปไม่ได้เพราะสมาธิมัน อ่อน ปัญญามันใช้ฟุ่มเฟือยเกินไป ก็ต้องปล่อยวางสิ่งนี้แล้วกลับมาทำความสงบของใจ กลับมา

เพิ่มกำลังของมัน ถ้ากลับมาเพิ่มกำลังเสร็จแล้ว เพิ่มกำลังแล้วทำอะไรต่อ? เพิ่มกำลังเสร็จแล้วก็ย้อนกลับไป ย้อนกลับไปพิจารณา มันก็ปล่อยวางเข้ามา

การปล่อยวางรสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง รสของสมาธิธรรม รสของปัญญาธรรม รสของธรรมจักร รสชาติมันแตกต่างกัน ความตื่นลึกมันแตกต่างกัน ถ้ามันแตกต่างกัน มันมีปัญญาอย่างนี้ มันพิจารณาซ้ำซาก แตกต่างกันไปแล้วมันแตกต่างกันอย่างไร แตกต่างแล้วทำอะไรต่อไปล่ะ ถ้าต่อไปมันก็พิจารณาซ้ำเข้าไปๆ ถ้ามีครูบาอาจารย์ท่านคอยประคองขึ้นไป

คนทุกข์คนจนคนเจ็บใจมีบาทสองบาทก็ว่าเป็นเศรษฐี พอเวลาปฏิบัติขึ้นมา พอจิตสงบแล้วมันปล่อยวางเข้ามาก็ว่าสิ่งนี้เป็นนิพพาน พอมันพิจารณาเข้าไปมันยังปล่อยวาง ปล่อยวางอย่างนี้เป็นตทังคปหานนะ ปล่อยวาง เริ่มจะฝึกหัดการภาวนาให้จิตมันก้าวเดินไป พอมันปล่อยวางอย่างนี้ ปล่อยวางหนหนึ่งนะ ถ้าสติปัญญามันอ่อนนะ ปล่อยวางหนหนึ่งก็เป็นพระโศคาบัน เพราะอะไร เพราะพิจารณากาย เวทนา จิต ธรรม พอปล่อยวางครั้งที่ ๒ ก็เป็นสกิทาคามี ปล่อยวางครั้งที่ ๓ ก็เป็นพระอนาคามี ปล่อยวางครั้งที่ ๔ มันก็เป็นพระอรหันต์ ตั้งแต่จิตสงบมันเป็นพระอรหันต์แล้ว มันก็เป็นนิพพานแล้ว นี่พอพิจารณา พอตทังคปหาน มันปล่อยวางๆ มันก็ว่าเป็นนิพพานอีกแล้วนะ

นี่ธรรมที่ไม่ควรได้ ธรรมที่ไม่ควรได้ เหตุผลไม่สมบูรณ์ เราเป็นหนี้ใครก็แล้วแต่ เราจะใช้หนี้เขาโดยให้เจ้าหน้าที่ไปจ่ายหนี้ แต่เขาไม่จ่าย เขาเชิดเงินนั้นไป เราก็จ่ายหนี้นั้นไม่ได้ เราจะจ่ายหนี้ เรามีเงินของรานะ เราจ่ายหนี้ แต่ให้ใครไปจ่ายแทน คนที่ไปจ่ายแทนเขาเอาเงินนั้นไปเป็นสมบัติของเขา หนี้ของเราไม่ได้ใช้ ถ้าหนี้ของเราไม่ได้ใช้ ธรรมมันก็เกิดไม่ได้

นี่ก็เหมือนกัน พิจารณาซ้ำพิจารณาซาก สิ่งที่เราพิจารณาแล้วมันปล่อยวางๆ ปล่อยวางเป็นตทังคปหาน มันไม่สมบูรณ์ การชดใช้หนี้มันไม่สมบูรณ์ ถ้าการชดใช้หนี้สมบูรณ์ มันมีการชดใช้ ถ้าไม่มีการชดใช้ ลากที่ไม่ควรได้ ธรรมที่ไม่ควรได้ ธรรมที่ไม่ควรได้มันก็เป็นไปไม่ได้อยู่วันยังค่ำ

นี่พิจารณาซ้ำๆๆๆ คนที่พิจารณา ระหว่างพิจารณา เวลาผู้ที่ปฏิบัตินะ เวลาจิตมันอ่อนแอมันทำสิ่งใดมันก็ลุ่มลुकคुकคูลาน แต่จิตปฏิบัติไปแล้ว ถ้ามันมีกำลังของมัน แล้วเวลาขีปภาปัญญาปฏิบัติได้ง่ายรู้ง่ายเพราะเหตุใด เพราะเขาสร้างของเขามา ชีวิตนี้ได้แต่ใดมา? ได้แต่เวรแต่กรรมของ

เขามา ผู้ที่ขีปปาภิกขุญาเขาก็สร้างกรรมของเขา แต่สร้างคุณงามความดีของเขา สร้างสถานะของเขา จนเขามีกำลังขนาดนั้น เขาทำสิ่งใดเขาได้ประโยชน์ขนาดนั้น

ไอ้อย่างเรา เราก็สร้างของเรา เราสร้างของเรา เราก็มีอำนาจวาสนาแค่นี้ ถ้ามีวาสนาแค่นี้ นี่ธรรมของเราไง ธรรมที่ควรได้ไง จิตของเรามันสร้างมาแค่นี้ มันมีความสามารถแค่นี้ แต่เรายังทำได้ของเรา เราก็ทำของเราไป ผู้ที่ทำไม่ได้ ผู้ที่เขาไม่สนใจ เขาก็ไม่สนใจศาสนาเลย เขาสนใจศาสนาแค่นั้น เขาไม่ปฏิบัติเลย เพราะปฏิบัติแล้วมันลำบาก นี่กำลังของใจใครมีมากมีน้อยขนาดไหน

แต่ถ้าเราปฏิบัติขึ้นมา ถ้าจิตใจของเรา กำลังของเรามีแค่นี้ เราก็ต้องมีความหมั่นเพียร มีความหมั่นเพียรนะ พิจารณาซ้ำ มันปล่อยวางขนาดไหน พอมันปล่อยแล้วมันจับได้ มันรู้ของมันได้ รู้ได้เพราะอะไร? รู้ได้เพราะมันสงสัยอยู่ไง มันมีสติลัพท์ปรมาส มันมีวิจิกิจฉา ถ้ามันมีวิจิกิจฉา เราปฏิบัติมานี้ ความลับไม่มีในโลก ใจดวงนี้มันรู้

แต่เวลาครูบาอาจารย์ ธรรมที่ควรได้ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้มาตามความเป็นจริง ท่านได้วางธรรมวินัยนี้ไว้ เพราะท่านทำความเป็นจริงของท่าน เราเองมีกิเลสตัดหาความทะยานอยาก เวลาปฏิบัติไปแล้วอ้างอิงไปหมดเลย นี่ธรรมที่ไม่ควรได้ๆ ไปเอาสิ่งนั้นมาเป็นของเราๆ แล้วยึดมันถือมัน กิเลสมันบังเงาๆ ก็อ้างธรรมอันนั้นแล้ว เราจะได้ประโยชน์อะไรกับเรา

แต่ถ้าเราจะเป็นความจริงนะ มีความจริงของเรา มีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะๆ คอยบอก คอยบอกนะ ซ้ำเข้าไปนะ ซ้ำเข้าไปนะ กิเลสมันอ่อนตัวลง กิเลสมันมีโอกาสนี้ให้เราได้ชำระล้าง ถ้าชำระล้าง เราต้องทำให้มันชัดเจนขึ้นมา ถ้าชัดเจนขึ้นมา เห็นไหม ต้องชัดเจน รู้แจ้งเห็นแจ้ง แล้วมันชัดเจนในใจนั้น

เวลามันพิจารณาซ้ำๆๆ มันอ่อนลงๆ อ่อนลงนะ ถ้าคนที่ผิดพลาดมา คนทำแล้วล้มลุกคลุกคลานมานะ สิ่งนี้มันจะระวังมาก เราทำมาร้อยพันพันคน แง่มุมไหนมาก็ได้เทียบเคียงมาหมดแล้ว ทำมาทุกอย่าง แล้วทำไมมันเป็นอย่างนี้ๆ

ถ้าเป็นอย่างนี้ ต่อไปนี้ ต่อไปนี้เราต้องมีสติปัญญาละเอียดรอบคอบขึ้น แล้วเราต้องมีความขยันหมั่นเพียรขึ้น แล้วเราจะไม่คลุกคลีกับใคร เราจะไม่สูงถึงกับใคร การสูงถึงนั้นมันทำให้จิต

ส่งออก จิตไปรับรู้ เป็นภาระในการกระทำทั้งนั้น ต่อไปนี้เราจะตั้งจิตของเราให้มั่นคงของเรา แล้วเราพยายามปฏิบัติของเราซ้ำแล้วซ้ำเล่า เพราะมันเป็นช่องทางนี้ ๗ วัน ๗ เดือน ๗ ปี ผู้ที่ทำสัมมาทิฏฐิ ผู้ที่ปฏิบัติโดยสัมมาทิฏฐิ โดยความถูกต้องดีงาม ๗ วัน ๗ เดือน ๗ ปี ซ้ำเข้าไปๆ

โลกธาตุนี้จะหวั่นไหว โลกธาตุนี้จะบอบช้ำสลายไปแค่ไหน เรื่องของโลกแล้ว ในเมื่อชีวิตนี้ได้แต่ไฉน? จิตนี้มันเกิดมาด้วยเวรด้วยกรรม เวรกรรมมันจะพาเวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะอีกมันทนไม่ได้แล้ว มันจะต้องเอากันเดี๋ยวนี้ๆ ชัดกันเดี๋ยวนี้ โลกมันจะสลายไปอย่างไรก็เรื่องของโลกแล้ว ต้องตั้งใจของเราแล้วซ้ำแล้วซ้ำเล่า มีสติปัญญารอบคอบตลอดเลย ทำไปถึงที่สุดนะ

เราทำไปถึงที่สุดนะ ครอบครวักลิส เราไล่ตอนของมันไป เราต่อสู้กับมันไป ทำของเราตามความจริงของเรา ถึงที่สุดพิจารณากาย เวทนา จิต ธรรม พิจารณาเห็นกายก็พิจารณาแยกแยะกายไป ถ้ากายมันปล่อยวางแล้วอยู่กับความสุขนั้น พอมีความสุขแล้วจับกายพิจารณาต่อไป ถ้ามันจับได้ จับได้ถ้าจิตเป็นสมาธิ มันจับของมัน ได้อยู่แล้ว มันจะปล่อยวางขนาดไหนมันก็มีของมัน

ถ้าจับของมันได้นะ พิจารณากาย พิจารณาจิต พิจารณาธรรม พิจารณาซ้ำๆๆ ถึงที่สุดมันขาด มันสมบูรณ์ของมัน เวลามันขาด มันพิจารณากาย มันแยกออกไป กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ มันแยกออกหมดเลย

พิจารณาเวทนา เวทนาไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่เวทนา

พิจารณาจิต จิตมันทำลายจิตออกไป

พิจารณาธรรม ธรรมมันรวมลงเข้ามาในหัวใจ มันทำลายแล้ว นั่นมันเป็นอะไร

เห็นไหม ธรรมะที่ควรได้ๆ มันต้องมีเหตุมีผลของมัน ถ้าจ่ายหนี้ๆ มันต้องจ่ายหนี้โดยสมบูรณ์ของมัน มันมีที่มาของมัน นี่ธรรมที่ควรได้ มันมีที่มา จะตรวจสอบอย่างไรก็ได้ จะให้ใครตรวจสอบก็ได้ เงินได้มาอย่างไร สิ่งที่เราจะใช้หนี้ มันมีมูลหนี้มาอย่างไร หนี้เกิดเพราะสิ่งใด มันชัดเจนหมดละ

พอมันชัดเจน นี่ธรรมที่ควรได้ๆ ธรรมที่ควรได้จากใจดวงนี้ แล้วมันจะหวั่นไหวไปกับอะไร มันจะบอกใครไม่ได้ใช่ไหม ที่มาที่ไปก็ต้องบอกได้ มูลหนี้ก็ต้องบอกได้ มูลค่าก็ต้องบอก

ได้ การชำระสุดสิ้นอย่างไรก็ต้องบอกได้ ถ้าการบอกได้อย่างนี้ นี่ธรรมที่ควรได้ ธรรมที่ควรได้กับใจดวงใด ใจดวงนั้นจะเป็นประโยชน์กับใจดวงนั้น

เราทำงานกันละภพละชาติ เราทำงานรื้ออกหรือชาติ ฉะนั้น เวลาการทำงานของเราถ้ามันจะลำบากลำบาก ต้องลำบากแน่นอน เพราะลำบากขึ้นมา มันภูมิใจ มันพอใจที่จะลำบาก โลกเขาอาบเหงื่อต่างน้ำมาเพื่อหาเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง ตายเปล่าณะ

ชีวิตนี้ได้แต่ไฉน? ได้แต่บุญกุศลมา ถึงเกิดเป็นเรา แล้วชีวิตนี้ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยให้หมดอายุขัยไป แล้วตายก็ไปเกิดอีก แล้วไปเกิดอีกก็ไปคร่ำครวญอยู่นั่น ตายเกิดแน่นอน ไม่ต้องไปถามใครหรอก ตัวเองรู้ ตัวเองรู้อยู่แล้วว่าต้องเกิด แล้วเราจะไปคร่ำครวญเอาอะไรกับใคร ทำไมเราไม่ชวนขวายของเรา สติปัญญาที่มี

ทุกคนบอกมีอุปสรรค มีหน้าที่รับผิดชอบๆ แล้วใครไม่มีหน้าที่รับผิดชอบ ทุกคนก็ต้องหายใจทั้งนั้น ทุกคนก็ต้องหายใจเข้าหายใจออก ใครไม่หายใจบ้าง คนไม่หายใจมันก็คนตาย แล้วเราเป็นคนเป็น หน้าที่รับผิดชอบก็หน้าที่รับผิดชอบ แต่เราก็ต้องเจียดเวลาของเรา เราก็ต้องมีเวลาของเราเพื่อจะเอาทรัพย์สมบัติ เอาความจริงของเรา

เราเกิดมา การเกิดเป็นมนุษย์นี้แสนยาก แสนยาก แล้วเกิดมาพบพระพุทธศาสนาด้วย แล้วพระพุทธศาสนาที่มีครูบาอาจารย์ที่วางแนวทางไว้ยิ่งยากเข้าไปใหญ่ คุณิ ในการปฏิบัติล้มลุกคลุกคลานกันทั้งนั้นนะ เรื่องโลกๆ จับต้องสิ่งใดไม่มีอะไรเป็นสาระสักอย่าง ทำอะไรกัน มีแต่สำมะเลเทเมา เหมือนกับคนกินเหล้าแล้วบอกว่าปฏิบัติธรรม เฮไหนเฮนั่น มันมีอะไรขึ้นมาเป็นแก่นเป็นสารบ้าง? ไม่มีเลย

แต่เวลาจะเอาจริงกันขึ้นมา เวลาเข้าป่าเข้าเขา มันอยู่ในความสงบ อ่อนแอไปหมด ทำสิ่งใดก็ไม่ได้ จะเอาแต่ความสะดวกสบาย ความสะดวกสบายมันเป็นเรื่องของกิเลสทั้งนั้นนะ ความมักง่าย ความสะเพร่า มันเป็นเรื่องของกิเลสหมดเลย แล้วเวลาจะเอาจริงขึ้นมา พื้นฐานของเรา เรามีพื้นฐานของเราเพื่อจะชำระล้าง เพื่อจะรื้ออกหรือชาติ การรื้ออกหรือชาติมันเป็นงานเล่นๆ ไซ้ไหม การรื้ออกหรือชาติจะมาเล่นละครกันไซ้ไหม การรื้ออกหรือชาติจะมาพ้องกันอยู่นั่นหรือ มันไม่มีอยู่หรือ

ถ้ามันเป็นความจริงๆ มันต้องเป็นความจริงสิ ธรรมที่ควรได้มันจะเป็นความจริงของเรา ถ้าความจริงเกิดขึ้นมาอย่างนี้ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเนะ เวลาเราทุกข์เรายาก เราก็ทุกข์ยากด้วยกิเลสมันบังตา เวลาคนที่ภาวนาไม่เป็นก็ล้มลุกคลุกคลานนะ แต่คนที่ภาวนาเป็นแล้ว หัวใจมันแกร่งกล้า มันทำได้ทั้งนั้น ถ้ามันหวังมรรคหวังผล มรรคผลมันจะหีบเอ้อมเอาทำไมมันจะสละไม่ได้ เห็นไหม ครูบาอาจารย์ของเราท่านสละหมดละ

เวลาจะทำสิ่งใดขึ้นไป กิเลสมันก็คิดวาง มันเอาทุกอย่างมาต่อรองทั้งนั้นนะ จะเจ็บจะไขจะไ้จะป่วย จะเป็นจะตาย มันเอามาต่อรองหมด เพราะอะไร เพราะมันสุขหัวอยู่ในใจดวงนี้มากี่ภพกี่ชาติ ทำไมมันจะปล่อยให้ใจดวงนี้เป็นอิสรภาพจากน้ำมือของมันไป เป็นไปไม่ได้หรอก มันเป็นที่ไปไม่ได้ แต่มันกลัวอย่างเดียวกันเท่านั้นละ กลัวความจริงใจ มันกลัวสังขาร มันกลัวธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เพราะเวลากิเลส เวลาที่ปฏิบัติสามะเลเทเมา มันก็อ้างธรรมๆ ธรรมของใคร? ธรรมของกิเลสมันยิ้มแย้มแจ่มใส มันพอใจกันไป อ้างธรรมะ เอาธรรมะมาบังหน้า แต่เรื่องกิเลสทั้งนั้นนะ แต่ถ้าความจริงนะ สติชอบ สมาธิชอบ ความเพียรชอบ ความชอบธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ นี่ความชอบธรรม ถ้าความชอบธรรมเข้าไปเผชิญหน้ากับกิเลส กิเลสมันกลัวตรงนี้ไง เพราะความชอบธรรม ถ้าไปเผชิญหน้ากับกิเลส มันต้องมีขันติธรรม มันต้องมีความมูมานะ มีความเพียร คนเราจะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร แต่มันต้องเป็นความเพียรชอบธรรม กิเลสมันกลัวตรงนี้

แต่เวลาจะเอาอันนี้ไปต่อรองกับกิเลส ไปต่อสู้กับกิเลส กิเลสมันผลักหงายหลังล้มไปเลย มันลำบากลำบากไปหมด แต่ถ้าสามะเลเทเอาจึงถูกต้อง ถ้ามันสามะเลเทเอนั้นเป็นธรรม เป็นธรรมหมดเลย...เป็นธรรมหรือ เรื่องของกิเลสทั้งนั้น กิเลสมันบังเงา เอาธรรมมาอ้างอิงเท่านั้นแหละ แล้วเราก็ชอบไปกับเขา แต่ถ้าจะเอาความจริงๆ ทุกข์ยาก ลำบาก

เวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะลำบากกว่านี้ นรกอเวจีมันจะแผดเผาตลอดไป ขึ้นไปเป็นเทวดา อินทร์ พรหม พอหมดอายุขัยมันก็จะเสerahมของมัน หมดอายุขัยมันก็ต้องเวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะ หมดอายุขัยของเทวดา อินทร์ พรหม เขาก็ต้องเวียนมาอีก มันก็ทุกข์ทั้งนั้นนะ สิ่งที่เป็นทุกข์ๆ มันเกิดมาจากการกระทำ เพราะเราเกิดมาเป็นชาวพุทธพบพระพุทธรศาสนา เราได้สร้างคุณงามความดีของเรา คุณงามความดีนี้ก็เกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหมนะ แต่ถ้าสร้างบาป

อกุศลก็ลงนรกอเวจี ถ้าเสมอภาคก็เกิดมาเป็นมนุษย์อีก มันก็เวียนตายเวียนเกิด แล้วปัจจุบันนี้มันมีอะไรแปลกประหลาดล่ะ

เห็นไหม ชีวิตนี้ได้แต่ใดมา? ได้แต่ทำเวรทำกรรมมา แล้วปัจจุบันนี้เราจะต้องรออะไรอีกล่ะ เราจะรออะไรกันอีก ถ้าเราไม่จริงจังของเรา ไม่ทำของเรา เราจะตายเปล่า ถ้าจริงของเรา เราจะได้ประโยชน์กับเราด้วยความมั่นคง ด้วยความเพียรชอบ ความวิริยะ ความอดุสาหะของเราเอง เอวัง